

AZADLIQ VƏ İSTİQLALİYYƏT HƏR BİR XALQIN MİLLİ SƏRVƏTİDİR!

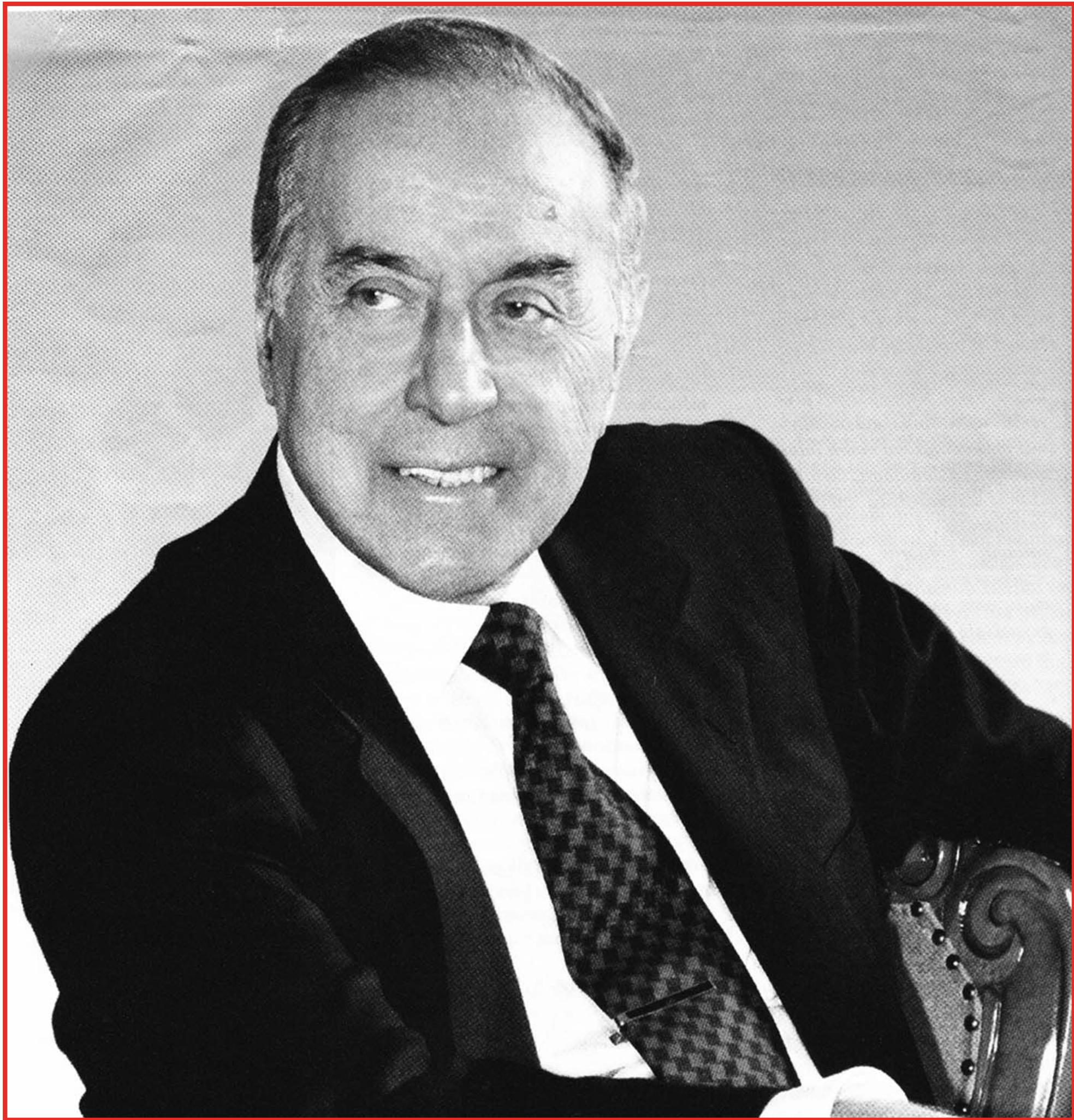
DİPLOMAT

Nº 17 (261) 5-11 May, Gûlan 2014
Ji meha şûbatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik ictimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û sîyasî

Qiyməti,
Hêjaye 40 qəpik

HEYDƏR ƏLİYEV 91 — ANIM GÜNÜ — XÜSUSİ BURAXILIS

ULU ÖNDƏR HƏR ZAMAN BİZİMLƏDİR

ULU ÖNDƏR HƏR ZAMAN BİZİMLƏDİR

Nə qədər ki, müstəqil Azərbaycan dövləti var, Azərbaycan xalqı var, Ümummilli lider, Ulu Öndər Böyük Heydər Əliyev də ürəklərdə yaşayacaqdır!

Xatirələr unudulmur

Hər bir insan arzu edər ki, dahi, möhtərəm və mötəbər dövlət rəhbərləri ilə görüşsün. Belə fürsətlərdən biri də mənə qismət oldu. Və mənə dünya siyasetçilərinin öndərləri sırasında olan ümummilli lider, böyük öndər, müdrik insan, dövlət rəhbəri Heydər Əliyev cənabları ilə görüşmək nəsib oldu. O gün mənim həyatımın ən xoş günlərindən biri idi. O günü mən hər zaman xoş xatirələr kimi anıram və yeri düşəndə o görüş barədə dostlara fəxrlə danışıram.

-1992-ci ilin dekabr ayı idi. Hər yerdə hərc-mərclik hökm sürdü. Cəbhədə itaetsizlik, özbaşınalıq yaranmış, günü-gündən torpaqlarımız əldən gedir, şəhidlərimizin sayı artırdı. Azərbaycan yas içində idi. Ölkəmizin hər yerində yasxalar qurulmuşdu.

Hər gün cəbhədən xoşagelməz xəbərlər gəlirdi. Heç kim heç kimin ərizəsini oxumaq istəmirdi. Demək olar ki, ölkə idarə olunmurdu.

O zaman faşist Səddam Hüseyn zülmündən qaçıb Araz çayını keçərək Naxçıvana pənah gətirən və hakimiyətdə olan sərisdəsiz cəbhəçilərin əlinə düşən bir qrup kürd və türkman qaçqınlarının həbs olunduğunu eșitdim, hansı ki, əksəriyyəti qadın-uşaq, yaşları yetmiş haqlamış qocalar və ona qədər orta yaşılı kişilər idilər. Hətta həmin günlərdə bir qadın iki qız övladı dünyaya getirmişdi, birinin adını Azərbaycan, digərinin adını isə Kürdüstən qoymuşdular. O vaxtkı səbatsız dövlət rəhbərlərinin ucbatından Naxçıvan sərhədçiləri onları saxlamış və 6 aya qədər həbs etmişdilər.

Havaların çox soyuq olmasına baxmayaraq biz Naxçıvan MR-na getdik. Ora gecə saatlarında çatdıq, məsələ ilə bağlı Milli Məclisin sədri Heydər Əliyev cənablarına müraciət etdik, onunla görüşmək istədiyimizi bildirdik. Vasif Talibov cənabları, Heydər Əliyev cənablarının bizi qəbul edəcəyini bildirdi.

Gecə saat 24.00 idi. Qarabağ məsələsi barədə kiminləsə telefonla söhbət edirdi. Qapı yarıçıq olduğundan hərdən qulağımı-

za Qarabağla bağlı sözlər çatırdı. Bizi içəri dəvət etdilər. Naxçıvan Kurd Mədəniyyət Mərkəzinin sədri Nizami Aliyevlə qapını döyüdük, içəri daxil olduq. Naxçıvanda heç bir yerdə elektrik işığı olmadı-

Axşam saat səkkizə qədər bizi sorğuladılar. MTN-nin əməkdaşları günorta yeməyinə getsələr də biz yeməksiz qaldıq. Axşam saat səkkizdə MTN-nin iki əməkdaşı ilə birlikdə qaçqınların saxlandığı hərbi

gündən otaqda neft lampası yanır-dı, otaq yarıqaranlıq idi, sol tərəf-də neft sobasının istisi hiss olu-nurdur. İş otağının baş tərəfində dəyirmi masa var idi. Heydər Əliyev cənabları masanın arxasında əyləşmişdi. Biz içəriyə daxil olan-da o, yerindən qalxbı bizi tərəf gəldi. Bizimlə bir-bir görüşüb xoş-geldiniz dedi və qolumuzdan tutaraq masaya tərəf apardı. Bizi oturduqdan sonra, özü keçib kresloya əyləşdi. Üç saata qədər bizimlə çox sakit, səmimi söhbət etdi. Mavi gözlərində müdriklik, sonsuz mərhəmət görünürdü. Bi-zı diqqətlə dinlədi, işimizlə bağlı məlumat alandan sonra tapşırıqlar verdi və dedi: "Qaçqınlara görüsün, əger onlar bu qış Naxçıvana qalmaq istəyirlərsə, biz onları kəndlərdə yerləşdirə bilərik, qaçqınlara görüşdən sonra vaxt tapib mənim yanına gələrsiniz".

Sonra Beylər müəllimə tapşırıdı ki, gecdi, maşın olmaz, qonaqları aparın. Biz nə qədər təkid etsək də o, razi olmadı.

O, böyük insanın hər işə belə diqqətlə yanaşması məni valeh etdi. Öz-özümə düşünürdüm; görəsən onda işə belə maraqlı, hə-vəs hardandır. "Heç bir dövlət məmuru gecənin bu vaxtına qədər qalıb işləməz." Səhərisi günü bizi Naxçıvan MTN-nə dəvət etdilər.

hissəyə getdik. Hərbi hissənin həyəti işq olmadığından zil qaranlıq idi. Bir azdan dar dəhlizə keç-dik. Dəhliz qaranlıq olsa da dəhlizin sonunda zəif lampa işığı görünürdü. Geniş bir otağa keç-dik, bizi Şahmurad, Şahmərdan və bizi dindirən MTN-nin əməkdaşlarından biri və tanımadiğim daha bir neçə mülki geyimli adamlar qarşılıdı. Yenə sorğu suallar baş-ladı, sonda o qərara gəldilər ki, qaçqınlara kürd dilində danış-mayaq. Aralarında olan türkman-lar kürd dilini də bilirdilər, onların vasitəsi ilə öyrəndik ki, onlar tran-zit bir ölkə kimi Azərbaycandan Rusiyaya, oradan da Avropaya getmək istəyirlər.

Qaçqınların istəklərini öyrəndik-dən sonra "qonaqlı" otağa gəldik və qaçqınların istəklərini onlara bildirdik. MTN-nin əməkdaşlarından biri mənə tapşırıdı ki, Bakıya qayıdanda nazirliyə gedim. Səhərisi günü, qaçqınların problemləri ilə bağlı, Heydər Əliyev cənablarına məlumat vermək üçün yenidən onunla görüşməyə getdik, işin bütün incəlikləri ilə maraqlandı, soruşdu və bizi dedi: "Siz gedin, mən münasib yoldaşlara tapşırıram, onları azadlığa buraxıb, yola salarlar". Səhərisi qaçqınlar həqiqətən hissə-hissə Bakıya göndə-

rildilər və oradan da Moskvaya yola salındılar.

O olməz insanla görüşdüğüm üçün özümü xoşbəxt sayıram. Yu-xarıda qeyd etdiyim kimi o dövr-lərdə Azərbaycanda böyük hərc-mərcliklər baş alıb gedirdi. Bunu görən xalq, xalqımızın dahi oğlu, əzəli və əbədi milli liderimiz Heydər Əliyev cənablarını Bakıya dəvət etdi.

Heydər Əliyev yenidən haki-miyətə gəldi və tariximizi, dini-mizi, dilimizi, mənəviyyatımızı, parçalanmaq üzrə olan Vətənimizi bizə qaytardı. O, Azərbaycan xalqını, Azərbaycan dövlətini məhv olmaqdan, dünya xəritəsin-dən silinməkdən birdəfəlik xilas etdi. Ölkəmizdə yaşayan milli azlıqlar Heydər Əliyevi, onun apar-dığı dünyəvi siyasetini böyük mə-həbbətlə sevirlər və dəstekləyi-rələr. Bu sevgi, bu məhəbbət xalqımızın üzəyində əbədi qalacaq.

Cünki xalqımız və ölkəmiz üçün taleyülü anlarda düşmənlərimiz etnik azlıq amilindən istifa-də etmək istəyirdilər. Azərbaycan xalqının ayrılmaz hissəsi olan az-saylı xalqları fəlakət qarşısında idilər. Məhz Heydər Əliyev onları bu fəlakətdən xilas etdi. Xalqımız onun xidmətlərini heç vaxt unut-mayacaq, daim Heydər Əliyevin si-yasətini dəstekləyib və dəsteklə-yəcək. Biz Heydər Əliyevin ide-yalarının həyata keçməsi üçün ömrümüzün sonuna kimi çalış-a-cağıq və onun ideyalarını yaşı-tmaq üçün möhtərəm prezidentimiz İlham Əliyev cənablarına möhkəm dəstək olacaq. O, ölü-mü ilə xalqlarımızı birləşdirdi və onun məzarı milletimizin ziyanətgahına çevrildi. Bu gün minlərlə insan axını onun məzarını ziyarət etmək üçün sübh çağından əllərində gül-çiçek güllü-gülüstana dönmüş Fəxri Xiyabana axın edir, milli liderimizi anırlar. "Güneşdən nur doğar", deyiblər. Doğrudan da bu gün xalqımız Heydər Əliyevdən doğan nurun, İlham Əliyevin ətrafında birləşərək Öndərimizdən miras qalan Vətənimiz Azərbaycanı inamlı addımlarla qabaqcıl ölkələr sırasına aparırlar.

O, hər zaman, hər an bizimlədir, cünki onun xalqımıza bəxş etdiyi tükənməz sərvətlər hər yerdədir. Xalqımızı azadlığa çıxaran, ona xoşbəxt gələcək bəxş edən, Ümummilli liderimizə Uca Tanrıdan rəhmət diləyirik.

Tahir Süleyman

HEYDƏR ƏLİYEV 91 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIS

Dünya ümummilli lider Heydər Əliyev haqqında

Heydər Əliyev Cənubi Qafqazda uzun müddət ərzində ən əsas şəxsiyyət olmuşdur. Bu günlərdə Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycanın bəhraləndiyi dostluq əlaqələrinin qurulmasında və Azərbaycanın müstəqiliyinin qorunmasında onun şəxsi səyləri həyatı əhəmiyyət daşımışdır. Məhz onun rəhbərliyi altında Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycan, Əfqanistan və İraqdakı əməliyyatlar da daxil olmaqla, terrorizmə qarşı mübarizədə tərəfdən olmuşlar. Dağlıq Qarabağ faciəsinin sülh danışçıları vasitəsilə ədalətli və uzunmüddətli həllinə nail olmaq sahəsində onun nümayiş etdirdiyi qətiyyət regionda sülh və sabitliyin saxlanmasında mühüm əhəmiyyət kəsb etmişdir. Eyni zamanda, onun mövqeyi və göstərdiyi səylər Azərbaycanın iqtisadi inkişafını möhkəmləndirən böyük həcmli xarici sərmayələrin cəlb olunmasında əsas rol oynamışdır. Bu nailiyyətlər milyonlarla azərbaycanlıların həyatını yaxşılaşdırılmış və Azərbaycanın iyirmi birinci əsrə müasir dövlət kimi daxil olmasına imkan yaratmışdır.

Corc BUŞ,

Amerika Birləşmiş Ştatlarının prezidenti.

Bütün dünyada layiqli hörmət və böyük nüfuz qazanmış görkəmli dövlət xadimi həyattan getmişdir. Uzun illər ərzində Heydər Əlirza oğlu Əliyevin səmərəli fəaliyyəti xalqlarımızın ümumi tarixi ilə bilavasita bağlı olmuşdur. O, Rusiya və Azərbaycanın strateji tərəfdəşliğinin təməlini qoymuş, dostluğumuzun və qarşılıqlı anlaşmamızın möhkəmlənməsinə böyük şəxsi töhfə vermişdir.

Onun vəfati Müstəqil Dövlətlər Birliyi,

bütün beynəlxalq birlik üçün əvəzsiz itkidir.

Vladimir PUTİN,

Rusiya Federasiyasının prezidenti.

Bu qeyri-adı şəxsiyyət Azərbaycan çıçəklənmə yoluna gətirib çıxarmışdır. Müxtəlif görüşlərimiz zamanı, xüsusilə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ətrafında müzakirələr apararkən, münaqişənin sülh yolu ilə həllində onun cəsarətini, müdrikliyini və qətiyyətini yüksək qiymətləndirdim.

Jak ŞIRAK,

Fransa Respublikasının prezidenti.

Heydər Əliyev Azərbaycanın böyük lideri idi. O, böhranlar dövründə öz ölkəsinə sabitlik gətirdi. Azərbaycan xalqı onun qoymuğu

irs ilə fəxr edə bilər.

Onun Prezident kimi fəaliyyəti dövründə ölkələrimiz arasında münasibətlərdə tərəqqi yarandı və Azərbaycan Avropa ilə əlaqələrini daha da yaxınlaşdırıldı. Onun 1998-ci ilin iyulunda Britaniyaya uğurlu səfəri, xüsusiət də, Dauning küçəsi 10 ünvanında yerləşən iqamətgahında bizim görüşümüz yaxşı yadimdadır. O, Azərbaycanla Birləşmiş Krallıq arasında hazırda mövcud olan güclü əlaqələrin təməlini qoyma. Fəxr edirik ki, Britaniya şirkətləri tərəfindən qoymulan böyük sərmayələr vasitəsilə Birləşmiş Krallıq Azərbaycanın gələcək tərəqqisine töhfələr verir.

Toni BLEYER,

Böyük Britaniyanın Baş naziri.

Heydər Əlirza oğlu Azərbaycan Respublikası üçün, MDB-nin inkişafı üçün, Qazaxıstan və Azərbaycan xalqlarının çoxasılık dostluğunun möhkəmlənməsi üçün çox işlər görmüşdür.

Nursultan NAZARBAYEV, Qazaxıstan Respublikasının prezidenti.

Heydər Əliyevin simasında Azərbaycan Respublikası uzun illər ərzində ölkənin bütün həyatına dərindən nüfuz etmiş və Azərbaycanın tarixində əbədi yer tutmuş böyük dövlət xadimini itirmişdir. Onun adı ölkənin müstəqiliyinin bərqərar olmasında qazandığı tarixi nailiyyətlərlə daim bağlı olacaqdır.

Gerhard ŞRÖDER, Almaniya Federativ Respublikasının federal kanseri.

Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə müstəqil Azərbaycan Respublikası son illər dünya birliyində layiqli yer tutmuşdur. Azərbaycanda hüquqi dövlət quruluğu, iqtisadi islahatların uğurla həyata keçirilməsi sahəsində görülən işləri diqqətlə izləyir və onları dəstəkləyirəm.

II İohan Pavel, Roma papası.

Heydər Əliyev XX əsrin görkəmli liderlərindən biri kimi müasir demokratik Avrasiyanın yeni tarixinin bugünkü qurucularındandır.

Çingiz Aytmatov, Qırğızıstan xalq yazarı.

Heydər Əliyev böyük şəxsiyyətdir. O, mənim dostum, qardaşdım. Onun yeri həmişə üzərimin başındadır.

Butros-Butros Qali, BMT-nin sabiq Baş katibi.

Ulu öndər Böyük Heydər Əliyevin müdirlik kəlamları

-Böyük siyaseti kiçik hissələrə, xırda mənfəətlərə bağlamaq olmaz.
-Kim müxalifətdə durursa-dursun, ancaq Vətənə, xalqına, mənəviyyatına, məsləkəne müxalifətdən durmasın.
-Xalq dövlət üçün yox, dövlət xalq üçün olmalıdır.
-Həqiqi mənəviyyatı milyonlara, milyardlara da almaq mümkün deyildir. Amma milyonları, milyardları olan adamlar cəmiyyətdə mənəviyyatsız heç bir şəydir.
-Tarix həmişə hər şeyi öz yerinə qoyur.
-Əgər hər hansı ölkənin xalqları öz hüquqlarını anlayır və onları qoruya bilirsə, o zaman ən kiçik dövlət belə ən böyük məmləkət qədər güclü olar.
-Azadlıq və istiqlaliyyət hər bir xalqın milli sərvətidir.
-Başqasının fikrinə hörmət etmək, ondan faydalı bir şey görmək qabiliyyəti hər bir adama lazmıdır.
-Bir hadisənin qarşısını almaq, o hadisə baş verəndən sonra onun nəticələrini aradan götürməkdən daha asandır.
-Hər bir insan həyatda öz yerini tapmalıdır. Amma öz yerini, özüne məxsus olan yerini tapmalıdır.
-Heç kim əbədi qalib ola bilməz.
-Heç bir ölkə, ən böyük bir ölkə də yalnız öz çərçivəsində iqtisadiyyatını lazımi səviyyədə inkişaf etdirə bilməz.
-Kim ki, biliyindən, bacarığından artıq iddialar edir o, həmişə məğlub olur.
-Dövlət, ölkə na qədər çox xalqı birləşdirə, bir o qədər zəngin olur, çünkü onların hər biri ümumdünya mədəniyyətinə və sivilizasiyasa öz töhfəsini verir.
-İnsanların mənəvi sərvətlərinin hamisindən dinin fərqi ondadır ki, o, dini mənəsubiyyətindən asılı olmayıaraq həmişə insanları dövlətə, həmrəyliyə, birliyə dəvət etmişdir.
-Sənətdə hər kəsin öz yeri var. Heç kəs kiminsə yerini alır.
-Heç bir ölkəni özüne düşmən hesab etməməlisən.
-Həyadət şərsizliyi, şəxsi rifahla iqtisadi borcu, tamahkarlıqla vicdanlılığı hər bir kas özü seçil.
-Rüşvətxor, oğrunu qəhrəman etmək öz xalqına xəyanət etməkdir.
-Ədalətsizliklə ədaləti bərpə etmək olmaz.
-İqtisadiyyatı güclü olan dövlət hər şeyə qadirdir.

-Həqiqəti gizlətmək, həqiqətin üstünü basdırmaq olmaz.

-Heç bir vətəndaş ictimai-siyasi həyata biganə qalmamalıdır.

-Xalqla ordunun birliliyi həm xalqın qüdrətini artırır, həm də ordunu daha qüvvətli edir.

-Dünya əməkçiyyətə quruculuqla, tikib-yaratmaqla yaşayır, inkişaf edir.

-Xalq bir çox xüsusiyyətlər ilə tanınır, sayılır və dünya xalqları içərisində fərqlənir. Bu xüsusiyyətlərdən ən yüksəyi, ən böyüyü mədəniyyətdir.

-Yüksək mədəniyyətə malik olan xalq həmişə irəli gedəcək, həmişə yaşayacaq, həmişə inkişaf edəcəkdir.

-Mədəniyyət başəriyyətin topladığı ən yaxşı nümunələrə xalqları zənginləşdirir.

-Müstəqillik yolu qədər çətin yol yoxdur.

-Ölkələr arasında dostluq münasibətlərinin möhkəmlənməsinə mədəniyyət və elm sahəsində əlaqələrin təsiri böyükdür.

-Xalq həmişə öz ziyalıları, öz mədəniyyəti, öz elmi ilə tanınır.

-Xalq gərək daim öz kökünü xatırlasın.

-Tariximizin hər sehifəsi bizim üçün əzizdir.

-Tarixi olduğu kimi qəbul etmək, dərk etmək və olduğu kimi qiymətləndirmək lazımdır.

-Tariximiz bizim üçün dərs olmalıdır.

-Tarix heç nəyi silmir.

-Xalq milli əhval-ruhiyyə ilə milli mənlik zirvəsinə qalxırsa, onun yanında duran adamlar isə öz şəxsi mənəfələrinin görə xalqın başından basılsara, bax, bu, xalqın ən böyük faciəsidir.

-Kiməsə qarşı ədalətsizlik edilibsə, bu ədalətsizliyin qarşısını ədalətə almaq lazımdır. Amma ədalətsizliyi qarşı daha böyük bir cinayət törətmək, ədalətsizlikdən də betərdir.

-Heç vaxt inanımızdan, dinimizdən uzaqlaşmaya çağırıq və bu mənəvi mənbələrimizdən istifadə edərək goləcəyimizi quracaqıq!

-Quran-şərifin bizə verdiyi tövsiyələr, dərs, göstərdiyi yolları paklığa, düzlüyə, doğruluğa, sədaqətə, qəhrəmanlığa, cəsarətə, cəsurluğa dəvət edən tələblərdir, tövsiyələrdir.

-Biz təbiətə qarşı zor işlədə bilmərik.

-Cəmiyyətin goləcək tərəqqisi bir çox cəhətdən indi gənclərimizə nəyi və necə öyrətməyimizdən asılı olacaqdır.

-Rəhbərlik etmək, yəni adamları öyrətmək və təbiyələndirmək üçün gərk mənəvi haqqın olsun.

-İnsan mənəviyyat üçün yaşamalıdır. Mənəviyyatın qoruyan, yaşadan insan əbədi olacaqdır. Hami bir boyda ola bilməz, hamının eyni fikri ola bilməz.

-Fikir müxtəlifliyi təbii hadisədir.

-Hər bir xalqın milliliyini, mənəvi dəyərlərini yaşadan, inkişaf etdirən onun dilidir.

-Dil böyük bir aləmdir.

-Ana dilini bilməmək, ana dilini qiymətləndirməmək, şübhəsiz ki, xalq qarşısında böyük qəbahətdir.

-Hər bir xalq öz dili ilə yaranır. Ancaq xalqın dili ni yaşıtmalı, inkişaf etdirilməlidir. Mədəniyyəti səviyyəsinə qaldırmaq xalqın qabaqcıl adamlarının, elm, bilik xadimlərinin fəaliyyəti nəticəsində mümkün olur.

-Xalq azadlıq uğrunda mübarizə apararkən qurbanlar vermelidir. Kəcmişdə də belə olmuşdur, bu gün də belədir, gələcəkdə də belə olacaqdır.

-Hər bir alim qiymətlidir. Ancaq nəzəriyəni təcrübə ilə birləşdirən, fikirlərini tətbiq etdi bilən və onlardan əməli nəticə götürə bilən, cəmiyyətə, ölkəyə, xalqa konkret fayda gətirən insanlar alimlərin sırasında xüsusi yer tuturlar.

-Görkəmli şəxsiyyətlər xalqın zəkasını, elmini, mədəniyyətini, mənəviyyatını dünyaya nümayiş etdirirler.

-Demokratiya insanların şururunda dəyişiklik deməkdir. Bu dəyişiklik inqilabla olmur, təkamül yolu ilə, tədricən gedir.

-Vətən mühərbiyi bütün xalqın, hər bir vətəndaşın öz şərəf və namusunu qorumaq üçün aparılan mühərbiyədir!

-Ziyalıların, mədəniyyət xadimlərinin, elm xadimlərinin cəmiyyətdə hərəkətini qaldırmaq lazımdır.

-Ziyalılıq kütüvə ola bilməz. Alim, şair, bəstəkar, rəssam, yazıçı, artist - bunlar fitri istedadada malik olan nadir adamlardır.

-Milli azadlığa nail olmaq üçün milli oyanış, milli dırçılış, milli ruhun canlanması lazımdır.

-Vətənpərvərlik insanların daxilindəki duygulardır.

-Əgər bunları yoxdur, o insan mənəviyyatızsızdır.

-Gərək nəbzin Vətənin nəbzi ilə vursun.

-Təncid həmişə işə kömək edir.

-Xalqın, Vətənin taleyi hər bir insanın taleyinə çevriləməlidir!

GÜLLƏ ATMADAN HAKİMİYYƏTƏ

Dünyanın inqilab sistemi, siyasetçiləri Azərbaycan xalqının xilaskarı, Ulu Öndər, Böyük Heydər Əliyev cənablarının inqilabından,

qırğınına son qoyacaqdır.

Səddam kimi diktator qan tökərək hakimiyətə gəldi, gedən günə qədər həmvətənlərinin qanını tökdü və başına gələn-

dir. Gəncəbasarın işgali, Avropa qapılarının, Avropa bazarının üzümüze bağlanması demək olardı. Biz məcburi yenə də keçmiş "ağamız" olan rus çinovniklərinin boyunduruğu artına yalvararaq, xahiş edərək keçməli idik.

Hələ mən Əlikram Hümmətovun "Talış-Muğan" Respublikasından, onun gələcəkdə İran İslam Respublikasına birləşməsindən, Sürət Hüseynovun "xanlıq-ından", şimaldan rusların lozgilərin "Sabval" təşkilatının əli ilə Siyəzənə qədər ərazi iddiasından, Balakən, Qax, Qəbələ kimi strateji bölgələrə göz tikənlərdən danışmiram.

Dünya dövlətlərinin rəhbərləri humanistliyi, uzaqqorənliyi, əfv etməyi, bağışlamağı Azərbaycanın cavav prezidenti İlham Əliyev cənablarından öyrənməlidirlər. İlham Əliyev cənabları nəçə-neçə ömürlük həbsə məhkum olunmuş insanları əfv etdi, ümidişiz ailələri sevindirdi və Azərbaycandakı münaqişə ocaqlarını uzaqqorən siyaseti ilə aradan götürdü. İlham Əliyev cənablarının humanist siyaseti Türkiyə, İran, Suriya kim ölkələrin dövlət rəhbərlərinə örnək olmalıdır.

"Bakı-Tibilisi-Ceyhan"

sərin dünənəvi sülh müqaviləsi

Bizi bütün bu bələlardan Heydər Əliyevin uzaqqorən siyaseti qurtardı. Onun uzaqqorən siyaseti, həyata keçirdiyi dünyəvi layihələr, böyük dövlətlər, beynəlxalq birliklər, təşkilatlar tərəfindən dəstəkləndi, ölkədə siyasi sabitlik yarandı və dövlətimiz quruculuq yoluna qədəm qoydu. Son illər əhalinin ölkəmizin rifikasi yaxşılaşdı, yuzlərlə parklar salındı, yollar abadlaşdırıldı, əfsənəvi körpülər tikildi, yeni kəndlər, qəsəbələr inşa edildi.

Hörmətli prezidentimiz, İlham Əliyev cənablarının operativ təşkilatlığı sayesində "Bakı-Tibilisi-Ceyhan" neft kəməri, Bakı-Ör-

zurum qaz kəməri vaxtında səmərəli çəkilməsi sayesində, yüzlərlə ölkələri Azərbaycana bağladı. Bu inkişafa görə, indi dünya dövlətləri istəsələr də, istəməsələr də bizi dəstekləməkdədirler. Xəyalım məni o illərə apardı, Ulu Öndərlə olan görüşüm yada düşdü....

1992-ci ilin dekabr ayı iddi. Hər yerde hərc-mərclik hökm süründü. Cəbhədə itaetsizlik, özbaşınlıq yaranmış, günü-gündən torpaqlarımız əldən gedir, şəhidlərimizin sayı artırdı. Azərbaycan yas içində idi. Ölkəmizin hər yerində yasxanalar qurulmuşdu. Hər gün cəbhədən xoşagəlməz xəbərlər gəldi. Heç kim, heç kimin ərizəsini oxumaq istəmirdi. Demək olar ki, ölkə idarə olunmaz xaosa çevrilmişdi.

Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, o dövrlərdə Azərbaycanda böyük hərc-mərcliklər nəticəsində vətəndaş müharibəsinin başlaması na zəmin yaranmışdı, qardaş qırğını başlamışdı. Bunu görən xalq, xalqımızın dahi oğlu, əzəli və əbədi milli liderimiz Heydər Əliyev cənablarını Bakıya dəvət etdi. Heydər Əliyev yenidən hakimiyətə gəldi və tariximizi, dinimizi, dilimizi, mənəviyyatımızı, parçalanmaq üzrə olan Vətənimizi xilas etdi.

O, Azərbaycan xalqını, Azərbaycan dövlətini məhv olmaqdan, dünya xəritəsində silinməkdən birdəfəlik xilas etdi. Ölkəmizdə yaşayan milli azlıqlar Heydər Əliyevi, onun apardığı dünyəvi siyasetini böyük məhəbbətlə sevirlər və dəstəkləyirlər. Bu sevgi, bu məhəbbət xalqımızın üzəyində əbədi qalacaq. Çünkü xalqımız və ölkəmiz üçün təleykütlü anlarda, düşmənlərimiz etnik azlıq amilindən istifadə etmək istədilər. Azərbaycan xalqının ayrılmaz hissəsi olan azsaylı xalqları fəlakət qarşısında idilər. Məhz vaxtında hakimiyətə xalq tərəfindən götərilən Heydər Əliyev cənabları onları bu fəlakətdən

xilas etdi. Üç saata qədər o müdrik insanla səhəbət etdi. Olduqca sakit, səbr və təmkinlə bizi dinlədi. Müdrik, qayğılı, mavi okeanlar kimi sonsuz, dərin və mənali gözləri ilə sanki insanların qəlbini, düşüncəsini oxuyurdu. Zaman keçdikcə, həqiqətən onun nə qədər uzaqqorən siyaset malik olduğunu daha çox dərk etdim. O, Azərbaycanımızın inkişafı və dirçəldilməsi üçün bir çox müqavilələr və kontraktlar bağlayıb, dəyərli görüşlər keçirib. Bu müqavilələrlə o, Azərbaycanımızı dünya dövlətlərinə tanıdı, dünya dövlətlərini Azərbaycana bağladı və dünya səhmdarlarını Azərbaycana sərmaya qoymağa sövq etdi. Azərbaycanımız üçün çox dəyərli olan bu müqavilələrdən biri də "Bakı-Tibilisi-Ceyhan" əsriin müqaviləsidir. Bu müqavilənin imzalanmasını düşünəndə, insana yalnız iqtisadi mənfəət və neft ixracatı gəlir. Lakin bu məsələ barədə dərindən düşünəndə görürük ki, müdrik insan, xalqımızın ulu öndəri, Heydər Əliyev bu müqavilə ilə Azərbaycan, Gürcüstan, Qazaxistan, Türkmenistan, Türkiyə, Avropanın bir sıra dövlətlərini, eləcə də ABŞ-nı və bu ölkələrlə əlaqəsi, bağlılığı olan ölkələri biri-birinə bağlayıb və sazişsiz, müqaviləsiz bu ölkələr arasında sanki sülh müqaviləsi imzalayıb. Bu ölkələr bundan belə biri-birinin müdafiəsinə qalxmağa, biri-birinin sözünü deməyə, arxa durmağa, yardım etməyə məcburdurlar. Çünkü Ulu Öndərin uzaqqorən siyaseti sayəsində bu ölkələr özləri də bilmədən biri-birinə bağlandı və özü də elə güclü qüvvə ilə bağlandı ki, bu bağlılığı heç bir qüvvə pozma bilməz. Hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev cənabları vaxtında "Bakı-Tibilisi-Ceyhan" neft kəmərinin inşasına başladı, onunla bərabər "Bakı-Qars" qaz kəmərinin bünövrəsini qoydu və həyata keçirdi. Azərbaycanımız

böyük siyasetindən dərs almalı və örnək göttürməlidirlər. Beləki, Ulu Öndər, Böyük Heydər Əliyev güllə atmadan, xalqın xahişi və tələbi ilə hakimiyətə gəldi, Azərbaycanı və Azərbaycanda yaşayan azsaylı xalqları böyük fəlakətdən xilas etdi.

Bəli Ümummilli lider, Böyük Heydər Əliyev məlki geyimdə təyyarədən düşdü və ilk işi qardaş qırğını baş verən Gəncəbasara getdi, silahsız, qorumasız. Qısa müddətde ölkənin sabitliyini pozan bütün silahlı qüvvələrə elə siyasi gediş etdi ki, onlar silahları ilə birlikdə gəlib "torbaya" girildər və bir də ayıdlar ki, cəzaçəkmə məntəqələrindədirler. Heç kimin təsəvvür etmədiyi qısa bir vaxtda atəşkəs elan etdi və respublikada sabitliyi yaratdı. Böyük humanistlik edərək, ömürlük həbsə məkum edilən o silahlı dəstələrin rəhbərlərini azadlılığa buraxaraq dedi: "Siz gedin ailələrinizi idarə edin, sizlər dövləti idarə etməyə qadir deyilsiniz".

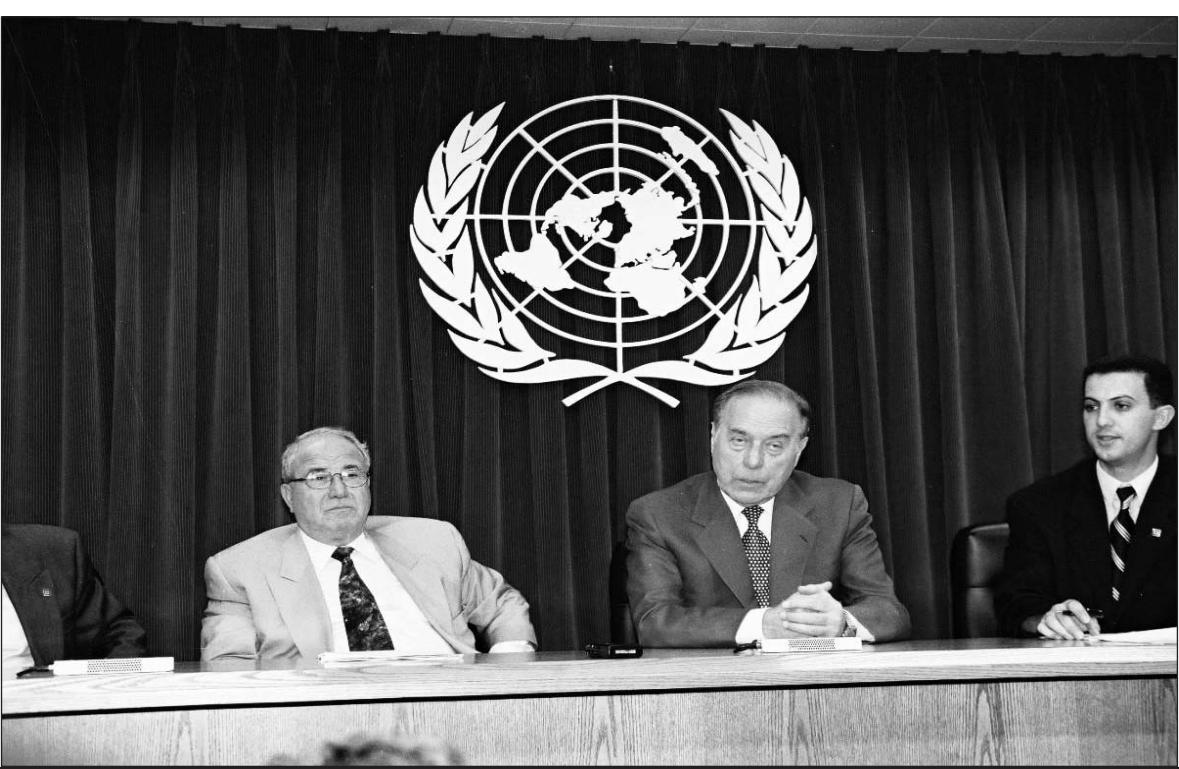
Bəli bir güllə atmadan hakimiyətə gəldi və yasxanaları toyxanalarla əvəz etdi, Azərbaycanı dünyaya tanıdı, indiki sabitlik, inkişaf göz qabağındadır.

Görürsünüz, Suriyada neçə illərdir qardaş qırğını gedir, Mustafa Kamalın Cümhuriyyətin yaranmasında edilən qətləyimlər və yaranan gündən bu günə gədər qardaş qanı axıdılır. İnanıraq ki, Türkiyənin indiki baş naziri Rəcəb Təyyib Ərdoğan cənabları, Heydər Əliyev siyasetindən dərs alaraq Türkiyədə yüz ilə yaxın davam edən qardaş

lər hamiya məlumdur. Belə diktatorların sayını artırmaq olar.

Lakin bunlardan fərqli olaraq, dünya siyasetçiləri öndərlərindən olan, Ulu Öndər, Böyük Heydər Əliyev bir güllə atmadan hakimiyətə gəldi və müdrik siyaseti nəticəsində Azərbaycanımızı inkişaf etmiş ölkələr sırasına çıxardı. Bəli, dünya siyasetçiləri, rəhbərləri Ulu Öndər, Böyük Heydər Əliyev siyasetini öyrənib və bəhrələnməlidirlər. Zaman keçdikcə, Ulu Öndər, Böyük Heydər Əliyev siyasetinin dərinliyini daha aydın görmək olur.

Təsəvvür edin, əger Ulu Öndər, Heydər Əliyev hakimiyətə vaxtında gəlməsəydi, atəşkəs müqaviləsi bağlanmasayıdı, ermənilər Azərbaycan torpaqlarına olan təcavüzü bir az da genişləndirərək, özlərinin dediyi kimi, Gənsəbasar da daxil olmaqla, Kürə qədər işğal edə bilsəydi. Bir anlığa təsəvvür edin, Gəncəbasarın köckünləri, erməniyə girov düşənləri, Gürcüstan, Rusiya qacaşları, malı-mülkü bir anın içinde əlində çıxaraq girov, qacaqın-köckün halına düşən xalqın durumu necə ola bilərdi? Onsuz da problemlər içində yaşıyan Borçalı mahalindəki soydaşlarımızın durumunu, Türkiyənin Azərbaycanla və türk dünyası ilə əlaqəsinin kəsildiyini düşünərək nəticəni ağıla götirmək kifayətdir. Ermənilərin əlinə düşəcək Mingəçevir su anbarının suyu buraxılsayıdı, bir an başımıza gələcək faciələrin böyüklüyünü düşünmək lazımdır. Kür çayı hövzəsində olan şəhər, rayon və kəndlərimizin əhalisinin durumunu göz önünə götirmək kifayət-

GƏLƏN DÜNYA SİYASƏTÇİSİ

üçün həyati əhəmiyyəti olan "Bakı-Axalkalaki-Qars" dəmir yolunun müqaviləsinə qol çəkdi və Gürcüstan, Türkiyə rəhbərləri ilə birlidə, bu proyektin təməlini qoymuşdur. Bu müqavilələr bir çox ölkələrə böyük həyati əhəmiyyət kəsb etdə də, hər zaman bizi və bizim kimi ölkələri "boyundurur"da saxlayan Rusiya kimi hegemon ölkələrə sərfli deyildi. Neçə illərdir ki, Qarabağ məsələsini meydana atan və həllinə əngol olan Rusiya, günü-gündən qüdrətlənən, güclənən və Avropa birliyinə, NATO-ya yaxınlaşan Azərbaycanı və Gürcüstanı işgal etmək üçün yeni yollar axtardı və Qarabağ kimi, babaları Nikolayın dövründən yandırılan ocağın odu artırıldı. Gürcüstanın səbirsiz prezidenti Saakaşvilinin ucbatından ocağa benzən töküldü. Nəticədə, Rusiya Gürcüstanı işgal etmək istədi. Böyük arzularla yaşayan Rusiya, əsrlərdir həzm etdiyi Bakı neftinin Avropaya nəqlini sindirə bilmirdi. Ona görə də Gürcüstanı işgal etmək istədi ki, bəlkə Azərbaycan və Azərbaycan nefti onun ixtiyarına keçsin və Azərbaycan yenidən Rusyanın boyunduruğuna girsin.

Lakin Rusiya hələ də başa düşmək istəmir ki, ölməz Ümummilli lider Böyük Heydər Əliyev cənabları Azərbaycan Respublikası, Azərbaycan xalqı üçün elə bir iqtisadi-siyasi yol qoyub gedib ki, bundan belə istəsələr də Azərbaysani Rusyanın əsarəti altına sala bilməyəcəklər. Necəki Rusiya Gürcüstanı işgal edə bilmədi və Gürcüstandan çıxarıllarkən Osetiyəni və Abxaziyanı işgal edərək, müstəqil dövlət elan etdi. Özü də düşünmədən başını bəlaya saldı.

Onda görəsən Rusiya yüz ilərdir öz azadlıqları uğrunda mübarizə aparan çəçen xalqının

və Çeçenistanın, Tatarstanın, Başqırdstanın və digər muxtar vilayətlərin müstəqilliyini niyə vermir və niyə tamamır? .Deməli, inamlı deyə bilərik ki, ölməz Ümummilli liderimiz Böyük Heydər Əliyev dühəsi və Azərbaycan Respublikasının prezidenti, hörmətli İlham Əliyev zəkası sayəsində "Bakı-Tbilisi-Ceyhan" əsrin müqaviləsi Gürcüstanı işgal olmaqdan xilas etdi. Və bu müqavilə sayəsində Azərbaycanla Gürcüstan arasında birdəfəlik sabitliyin təməl daşının qoyulması deməkdir və Gürcüstan məsələsi buna sübutdur. Bütün dünya ictimaiyyətinin gözü qarşısında Bakı-Tbilisi-Ceyhan" əsrin müqaviləsinə imza atmış ölkələr və birləşmiş bu projekte bağlı olan şirkətlər qalxdı. Rusiyaya bənənləxlə qanunlar çərçivəsində təsir etdilər və işgalçı rus ordusunu Gürcüstəndən çıxartdırılar. Və Gürcüstanın NATO-ya üzv olmasına məsələsi sürətləndirildi. Bu məsələləri görən ermənilər də bu həqiqəti görür və Azərbaycanla olan konfliktin həlli yollarını axtarır. Artıq ermənilər də

görür ki, Rusiya onları çıxılmaz bəlaya salıb və bu bəlanın həlli torpaqların qayıdışı və qonşuluqda sülh şəraitində yaşamaqdır. Ona görə də "Bakı-Tbilisi-Ceyhan" əsrin müqaviləsini, "Bakı-

gün minlərlə müxtəlif dünya ölkələrinin şirkətləri, səhmdarları Azərbaycanda bünövrə salıb çalışırlar. Azərbaycanımız günü-gündən qüdrətlənir, inkişaf edir, gözəl binalar ucaldılır, əvəzolunmaz yollar salınır, əfsanəvi körpüler qurulur, fabrik və zavodlar açılır. Ölkəmizin hansı guşosına gedirsən get gözəl parklar, istirahət zonaları, abad yollar görərsən. Respublikamızın bütün şəhər, qəsəbə və kəndlərində yeni, gözəl göz oxşayan binalar tikilir, ucqar rayonlarımıza qaz və rahat yollar çəkilir. Küçələrimizdə, həyətlərimizdə, əyalətlərimizdə müxtəlif çeşidli və markalı rahat maşınlar göz oxşayır. Xalqımızın maddi durumu günü-gündən yaxşılaşır, əlil və qocaların, imtiyazlı vətəndaşlarımızın maaşları artır. Xalqımız fıravan həyat sürməyə başlayıb. Biz inanırıq ki, xalqımız Ulu Öndərin xidmətlərini heç vaxt unutmayacaq, daim Heydər Əliyev siyasetini dəstəkleyəcək! Azərbaycan xalqı

Böyük Heydər Əliyev ideyalarının həyata keçirilməsi naminə, ömrümüzün sonuna kimi çalışacaq və onun ideyalarını yaşatmaq üçün, möhtərəm prezidentimiz, İlham Əliyev cənablarına

günü-gündən çiçəklənir, gözəlləşir. Biz inanırıq ki, Vətənimiz Azərbaysan dünyadan inkişaf etmiş ölkələrinin ön sıralarında olacaqdır və hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev cənablarının bu siyaseti nəticəsində nəinki təkcə Azərbaycanda, eləcə də Qafqazda sülh və əmin-amanlıq bərpa olacaq və dünyadan qüdrətli ölkələri bizimlə dostluq və əməkdaşlıq etməye çalışacaqlar. Xalqımız Respublikamızda baş verən ictimai-siyasi hadisələri görür, dəyərləndirir və lazımlı qıymətləndirir. Hamiya məlumdur ki, hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev cənabları, ister ölkə daxilində, isterse də dünya dövlətləri arasında, apardığı müdrik siyaseti nəticəsində dünya dövlətləri günü-gündən qüdrətlənən Azərbaycanla, onun rəhbəri hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev cənabları ilə hesablaşırlar və ona hörmət və qayğı ilə yanaşırlar belə yanaşma xalqımız üçün, Respublikamız üçün faxrdır.

Bəli, bu gün hörmətli Prezidentimiz İlham Əliyevin xoş sədaları respublikamızın hər yerindən gəlir. Əyalətlərimizin inkişafı üçün, inamlı demək olar ki, hər gün bir neçə parklar, yeni mək-

Tbilisi-Ceyhan" əsrin dünyəvi sülh müqaviləsi adlandırsaq dəha düzgün olar.

Bəli, danılmaz faktdır ki, bu

yaxın dəstek olacaq. Hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev cənablarının indiki xarici və daxili siyaseti nəticəsində Vətənimiz

təb binaları, xəstəxanalar, idman kompleksləri, fabrik və zavodlar, müxtəlif elm ocaqlarının açılışını edir. Bu işlər inkar edilməzdir. Xalqın gözü tərəzidir deyiblər. Biz inanırıq ki, xalqımız ölməz Ulu Öndər Böyük Heydər Əliyev cənablarının siyasetini həyata keçirən, hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev cənablarına arxa olacaqlar. Budur bu gün respublikamızın hər yerində, eləcə də dünyadan bir çox ölkələrində Ulu Öndər, Böyük Heydər Əliyevin 91 illik yubileyi keçirilir. Inamlı demək olar ki, prezidentimiz İlham Əliyev cənablarının indiki siyaseti nəticəsində Vətənimiz günü-gündən çiçəklənir, gözəlləşir və dünyadan inkişaf etmiş ölkələrinin ön sıralarında özünə yer tutub.

Hazırladı:
Tahir SÜLEYMAN

HEYDƏR ƏLİYEV 91 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIS

ANIM

Bu gün Ulu Öndərimizin anım günüdür. Xalqımız sevimli övladını ziyaret etmək üçün sübh tezden əllerində tər qərənfillər, qızıl güllərlə axın-axın Fəxri Xiyabana, Ulu Öndərimizi ziyarət etməye gedirlər.

Bu dahi insan Azərbaycan xalqının xoşbəxtliyi, onun dölfətçiliyinin ve müstəqilliyinin qorunub saxlanması və möhkəmləndirilmesi yolunda gecə-gündüz çalışaraq özünü, sözün əsl mənasında şahid etdi. 1990-1993-cü illərdə öz canından artıq sevdiyi ve 70-ci illərdə onun şöhrətini bütün dünyaya yaymış bu dahi şəxsiyyət doğma Vətəni Azərbaycanın başının üstünü qara buludlar aldığı, dövlətimizin yox olmaq, eyaletləre parçalanmaq, vətəndaş müharibəsi, qardaş qırğını təhlükəsi ilə üzüze qaldığı, anarxiyanın, hərmərəciliyin, xaosun, separatçılığın, etnik münaqişələrin baş alıb getdiyi, erməni təcavüzkarlarının yeni-yeni hədələrinin davam etdiyi bir vaxtda onun xalqımızı mütləq eksoviyyətinin təkidlə tələbi ilə yenidən respublikamızın rəhbərliyinə qayıdışı Azərbaycanı və milləti qəcilməz fəlakətlərdən

xilas etdi.

Azərbaycan xalqının min illik arzusunu tarixi reallığa çevirmiş xalqımızın qurbanları bahasına elde etdiyi müstəqilliyi zamanın çətin və keşmə-keşli sınaqlarından çıxarıb, onu qoruyub saxlayan, sivil dünyanın və Avropa ailəsinin bir üzvüne çevirmiş Azərbaycana rəhberlik etdiyi 34 il ərzində sevimli prezidentimiz Heydər Əliyevin xalqımızın tərəqqisi namine göstərdiyi bù-

və bu sahədə aparılan uğurlu iqtisadi siyaset nəticəsində ölkə iqtisadiyyatının inkişafında özəl sektorun rölyəfi və yeri də ildən-ildə artır və indi o, mühüm rol oynamaya başlamışdır.

Müstəqillik illərində en çox yadda qalan və cahanşümlü əhəmiyyət kəsb edən hadisələr arasında 1994-cü ilin may ayında atəşkəsə nail olunması, həmin ilin sentyabrında dünyanın aparıcı neft şirkətlə-

idəra statusu verilməsi və sə bu kimi onlara hadisənə adını çəkmək olar.

Möhtərem Cənab Prezidentlə Atanızın yolunu davan etdirərək, "Mən hər bir Azərbaycan vətəndaşının Prezidenti olacağam" vədini vermekle Siz prezident seçildiyiniz ilk günlərdən xalqınızın üreyini fəth etmiş, onlara qol qanad vermişiniz. Allah hamımız üçün aziz olan atanı Heydər Əliyevə rəhmət elesin Qəbri nurla dolsun!

Heydər Əliyev tekçə Azərbaycana deyil, bütün beşeriyətə məxsus olan ölməz qüdrətli şəxsiyyət idi. Biz onur eməllerinin, arzularının, yarımcıq qalmış işlerinin reallaşması və yerində qoyub getdiyi layiqli varisi - Sizin İlham Heydər oğlu Əliyevin qarşıya qoyduğu bütün vazifələrin la yığınca yerinə yetirilməs üçün elimizdən geləni edəcək hemişə Sizi destekləyəcək və öz işimiz, eməllerimiz ilə Siza arxa olacaq. Qoy Ulu Tanrı Sizi qorusun.

Dərin hörmətlə
AMEA-nın müxbir
üzvü i.e.d.,
professor
Şahbaz Muradov

O ÖLMƏZDİR

tün xidmətlər göz qabağındadır və onları saymaqla qurtaran deyil. İkinci dəfə respublika rəhbərliyinə qayıtdığı ilk gündən Heydər Əliyev Azərbaycanda həyata keçirilen iqtisadi İslahatların və cəmiyyət həyatında baş verən bütün köklü dəyişikliklərin və yeniliklərin təşkilatçısı, İlhamvericisi və istiqamətləndiricisi olmuşdur. Müdrik rəhbərimizin gərgin aməyi, səriştəsi, böyük təşkilatlılıq qabiliyyəti, uzaq-gören daxili və xarici siyaseti nəticəsində ölkəmizin ilk Konstitusiyası yaradılmış, ilk dəfə demokratik yolla aparılan president seçimləri keçirilmiş,

ictimai-siyasi sabitlik bərəqərə olunmuş, ölkədə yaşayan bütün milletlərin dostluğunu və qardaşlığı təmin edilmiş, ana diliimiz bərpa olunmuş, dövlətçiliyimiz və müstəqilliyimiz üçün böyük əhəmiyyəti olan atəşkəs haqqında razılışma oldu olunmuş, Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi yaşaması üçün ilkin şərait yaradılmış, onun şəxsi göstəricisi, təşəbbüs və rəhbərliyi ilə hökumətin iqtisadi programı işlənib hazırlanmış və indi müvəffəqiyətə həyata keçirilməkdədir.

Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyi ilə ölkəmizin ilk bazar iqtisadiyyatına keçməsi

ri ilə "Əsrin Müqaviləsi"nin imzalanması, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kemərinin tikintisinin reallaşması və işe düşməsi Azərbaycanda milli birliyin və sabitliyin təmin edilməsi, əlibəmizin və ana dilimizin bərpası, iqtisadi yüksəlişə nail olunması, qüdrətli ordu qurulması, dünyanın bütün ölkələri ilə hərəkəflə əlaqələrimizin yaradılması və inkişaf etdirilməsi, Azərbaycanda elmin və təhsilin inkişafına qayğıının artırılması, dağılmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qalmış Elmlər Akademiyasının Milli Elmlər Akademiyasına çevriləməsi və ona en yüksək elmi

HEYDƏR ƏLİYEV XOSBƏXT İNSAN İDİ

cənablarının təşəbbüsü ilə Qarabağ şəhid ailələri və əller üçün tikilmiş ilk binanın açılışında çıxışımı necə diqqətlə dinləyirdi.

Nədənsə Heydər Əliyev deyəndə mənim gözlərimin önüne Atatürk-Atatürk deyəndə Heydər Əliyev gelir. Onların gördüyü tarixi işlərin miqyasında da, özlərində də, gözlərində də bir oxşarlıq vardır.

Inanmaq olmur ki, Heydər Əliyev əbədiyyətə qoşuşub. Nə edəsən ki, Heydər Əliyevin də çox sevdiyi Səməd Vurğunun dediyi kimi, "sehri bir ələm olan, bir yandan boşalıb, bir yandan dolan" fani dünyanın öz qanunları vardır. Tesellini onda tapırıq ki, dövlətçiliyimiz Heydər Əliyevin sayesində möhkəm özül üzərində bərəqərə olub. Qatar sürət götürüb. Sükan arxasında Heydər Əliyevin işini və kursunu leyqətələ davam etdirməyə qadir, onun layıqli oğlu, Prezidentimiz İlham Əliyev durur. Burada bir arzu mu da bildirmək istədim, şübhə yoxdur ki, qədirbilen xalqımız böyük insan Heydər Əliyevin xatırasını əbadileşdirmək üçün təkliflər irəli sürəcəkdir.

Mən bir ziyali kimi arzu edərdim ki, Dağüstü parkın ən yüksək yerində onun əzəmatli heykəli ucaldılsın. Bu hamının ürəyindən olardı

Qəzenfar PAŞAYEV
Filologiya Elmləri doktoru, professor

parlaq işləri barəsində saatlarla danışmaq olar Allah-Teala qismət etdik, mən də Heydər Əliyevin dövründə yaşadım. Bu, bizim üçün ərəb böyük xoşbəxtliyidir. Bu gün Azərbaycan xalqının ürəyindəki kederlə üzündəki iftخار hiss birleşib. Hesab edirəm ki, bu, analoqu olmayı bir hadisədir. Dünya Azərbaycanlılarının Mədəniyyət Mərkəzinin rəhbərli kimi ona ulu Tanrıdan rəhmət dileyirom.

Söhrab TAHİR,
xalq şairi.

halın Azərbaycanda baş verəməsini müdrikliklə qarşısını almazı olmuşdur. Heydər Əliyevi en uca dağ zirvəsinə benzətmək olar. Araländiqca, uzaqlaşdıqca onun möhtəşəmliliyini hamı görəcək. Bununla bağlı çiddi bir məsələyə də toxunmaq istərdim. Bəzi istisnallarda Heydər Əliyev haqqında tələm-tələsik yazılmış kitablar meydana gəlib. Onun haqqında fundamental əsərlər, tədqiqat işləri təfəkkür sahibi olan tədqiqatçılarını gözləyir. Heydər Əliyev yaradıcı adamlara, elmimizə, ədəbiyyatımıza, incasanatımıza ümumiyyətə medənliyətimizə böyük qayğı gösterirdi. Özü yaradıcı adam idi. Hər şəxsiyət çox maraqlı və diqqətə qulaq asındı. Yaxşı yadimdadır, 2000-ci ilde Lökbatanda İlham Əliyev

HEYDƏR ƏLİYEV 91 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIS

ÜMÜMMİLLİ LİDERİMİZ, HEYDƏR ƏLİYEVİN ƏZİZ XATİRƏSİNƏ YAZDIĞIM “ÜÇÜNCÜ YUXU” POEMASINDAN BİR PARÇANI OXUCULARA TƏQDİM EDİRƏM

Layıq bilməyirdim qələm götürüb,
Onun şərfinə mən dastan yazam.
Deyirdim ya qəcüm, ya da qüdrətim.
Qıymatın endirər ləli gövhərin.
O gövhərim sərrin açı bilmərəm,
Günahə bataram qaça bilmərəm.
Fikirlər başında edərkən dövrən
Gözlərim öünüə göldirdi hər an
Fenomen dahinin uca surəti
Bir daha yazmağa olmurduq qəti

Olduğum yerlərdə çatmadı havam,
Dağlara getdim ki, Laçını dadam.
Çox isti olmuşdu avqust arası,
Yanıb bisirirdi -sanı, qorası.
Bu yerin havası bir az xoş idi,
Ağriyan ürəyə nəvəzi idı.
Çox rahat yatmışdım həmin axşamı,
Əriyib sönmüşdə çirağın şəmi.
Arani dağ edib, yuxuya getdim,
Röyada dəhini ziyyərat etdim.
Görüşdük yenidən bir dağ başında
Onun cənnətində, mənim qışında.
Əlimi sixraq, baxıb aramlı.
Sahlara xas olan bir ehtiramla.
Görüşdüm onunla sevincə-ərkələ,
Məni qarşılıdı açıq ürkələ.
Əlimi əlindən heç buraxmadan,
Söyledi fikrini tə axıracan.
-Mənim gövhərimin sərrini bir-bir,
Deyəcəm yazasan, dinlə arabır,
Məni sevdirən səy, sadəliyimdir,
Tükənməz qüdrətim, elim- obamdır.
Bir ölkə yaratdım, bir vətən qurdum,
Az güclə dünyənin önləndə durdum.
Dikilən gözlərdən eli -obanı,
Yadlara vermədim Azərbaycanı.
Elin sorvətini, el malı etdim,
Umub küsənləri mən halı etdim.
Bu torpaq, bu hava, bu dəniz, bu su,
Çəkin gözünüzü düşmən ordusu!
Deyərək, har kəsə, elədim elan,
Azri xalqına əbədi qalan.
Qoruyun ölkəni, qoruyun varı,
Gələcək nəslində, bəhərəsi-barı.
Bilirəm qəribən Qərib olmuşan,
Sevimli vətəndən ayrı qalmışan.
Yazmasan ürəkdən gələnləri sən,
Günahə batarsan düşünməlisən.
Çotin günlərində bilin ki hər an,
Sizləri düzündüm yetmədi zaman.
Ayrılıq üz verdi, köçküdüm dünyadan,
Ruhum sizinlədi bürə yaradan.
Hər şeyi mənə də vermişdi Xuda,
Nəhayət götürüb apardı oda.
Cənnət bağçasında əbədi yerim,
Qönçəsi gül açır, qızıl güllərim.
***

Qeyb oldu gözüməndə dahinin ruhu,
Baxdım ki gördüyü möcüzə yuxu.
Gördüyü yuxudan ayıldım o gün,
Düşündüm hər şeyi gözlə büsbütlə.
İstiyim oldu ki, Allah-Taladən
Mən qüvvət versin xuda yaradan,
Dahinin dastanın yazım durmadan.

1-ci fəsil Qayıdış.

Yetmiş il yaşadı Lenin qurduğu
Bəylərə, xanlara yara vurdugu
Kasib - füqarədan getdi o anlar,
Ölkə qan ağlayır töküür qanlar.
Yerlə-göy titrəyir topun səsindən,
Müharibənin soyuq, sərt nəfəsindən.
Qopur “on beşlərdən” qopur bərbər
İttifaq səkülür olur müştəqil.
Dunya tarazını pozan bir ölkə,
Yeni sosialistlər yaratdı bəlkə.
Sovetlər nəhəngin dagıtmaq üçün
Milli münaqış lazım büs-bütün
Belə tacrübədə çox kimi olan
Milli düşmən kimi yaddaşa qalan
Erməni lobbbisi ayaga qaxdı
Ulduzu çıxarıb, xacımı taxdi.
Dedilər bizimdir gözəl Qarabağ,
Bizimdir bu oba, bu aran, bu dağ.
Keçərik namusdan, keçərik candan
Ayrılışın Qarabağ Azərbaycandan.
O dağla təlaşı, o qəm azarı,
Biza raqib olan mərdiməzari.
İllərlə düşünüb mərkəzdən başa,
Rayisa Qorbaçov gölmüşdi qoşa.
Yeni taktikani atıb ortaya,
Üz-üzə gəlmüşdi daş ilə qaya.
Sovet məkanının polad kadrosu,
Onu çox qorxudur desək doğrusu.
Düşünür Qorbaçov götür- qoy edir
Əliyev hər kəsdən qabaqda gedir

Ölkədə, dünyada nüfuzu çoxdur,
Ondan qeyrisinin zərəri yoxdur.
Ölkənin hamısı çox sevir onu,
Gözel qıyafəti, səsinin tonu
Nüfuzu dünyənin, səddini aşib
Çox rəhbər onunla birgə çalışıb.
Stalin dövründə, gizli həyata,
Çalışdı çox zaman o, koşfiyyatda.
Xruşçov dövründə, xeyli zamanda,
Dünyanı sərsəndən çətinli anda.
Birgə işlədilər, on bir il oldu,
Nikita adı da, tarixdə qaldı.
Sovetlər ordusu, dənəndə dağa,
Əliyev keçirdi, hər gün qabağı
Leonid Brejnev gələndə basa,
Onun dayanıb, durdular qoşa.
KQB generalı olduğu gündən,
Müjdələr alırdı sovet elindən.
Yüksəliş çoxların möyus edirdi,
Onun çəkiləsi, yox idı dərdi.
Bakıda dürr ilə seçildi inci,
Rəhbər seçilərək, oldu birinci.
Xariqələr qurdur, büsət yaratdır,
Köhə sistemləri qopardı, atdı.
Şiroko şəqəyt Azərbaycan,
Deyib bu sözləri etmişdi elan.
Sovetlər ölkəsi, qüdrətli vətən,
Bakı birinci idiy on beş ölkədən.
On dord il ölkənin rəhbəri oldu,
Tariхə həkəl oldu, dillərdə qaldı.
Ellərə göstərdi, bu cəh -cələli,
Ona çox qiymətlili elinin mali

Vaxt gəldi Leonid köçdü dünyadan,
Onuda apardı onu yaradan.
Andrey ölkəni alanda ələ,
Çətinlik çəkərək düşündü belə.
Əliyev yanında olmasa əyar,
Zəhmətim əlimdən gedəcək hədər.
Arxam dayağımızdır, bilin ki, Heydər,
Olmasa Kreml, olar dərbədər.
Dəvət etdi, çəkdi onu qabağı,
Onu sevənlərçün bənzədi dağa.
Moskva həyatın başlıdə zaman
İralı gedirdi rəhbər durmadan,
Sovetin xalqları, çox sevir onu,
Gözel qıyafəti, nitqinin tonu.
Siyasi bürönun olanda üzvü,
Artıq götürmüdü, erməni gözü.
Dedilər na işdi, bu nə yüksəliş,
Bizim başımıza açacaq bir iş.
Sui qəd edildi Yuri yoldaşla,
Silah yönəldirdi qardaş-qardaş.
Əcəl çatdı, dünyadan köçdü Andrey,
Hakimiyyət tacı dəyişirdi hey.
Ömrü kədək oldu, Çerinenkonun,
Geyinə bilmədi, şahlığın donun,
Sıra azlurdu, keçib qabağı,
Üz-üzə gələrdi, daş ilə qaya.
Əliyev, Qorbaçov hansı tek qala,
Sovetlər xalqına, o, rəhbər ola.

Dönüş

Tarix tamam olur, çürüyür ölkə,
Parça-parça olur, olur on tikə.
Vətənə qayıdır dərdi sər ilə,
Döyümlü təmkinli həm səbir ilə.
Hakimlik hərisi başda duranlar,
Düz yolun üstündə tələ quranlar.
Yaxşı qarşılımır, məşhur insanı,
Yaradıb yaşadan Azərbaycanı.
Əliyev gələrsə xalq sevir onu,
Xalqın sevilmisi, o, el vurğunu.
Düşünüb baş-ayaq məclis qurdular,
Sinan ürkürlər yara vurdular.
Düşmənə qoşulub, mərd təklədilər,
Dərdinin üstüna, dərd yüksəldilər.
Qurub yaratdığı Bakı şəhəri,
Saxlaya bilmədi getdi gövhəri.
O, gündən xəcalət qalmışdı Bakı,
Dərin xəyallara dalmışdı Bakı.

Naxçıvan xalqı Heydər Əliyevi qarşılıyır

Ana ilə vətən, elə anadır,
Müqəddəs yaranan layla, sonadır.
Vətən müqəddəsdir, ana müqəddəs,
Bunları bilməli, yaşıyan hər kəs.
Sevinir bağçası sevinir gülü
Onu qarşılıyır Naxçıvan eli.
Xalq üçün sevincli-sənli o anlar,
Kəsilihər birbəbir saysız qurbanlar.

Toy büsat qurulur, tonqallar yanır,
Qönçələr gül açır, gülər oyanır.
El yığılır dağ oynayır yerindən,
Namərdən dağ vurur, sinə sərndən.
Xalqın gözü tərəzidir, məsəl var,
Bunu bizə hər an demiş, atalar.
Heydər ilə xalq birləşdi, o andan,
Sübhələr doğurdu, Azərbaycandan.
Xalq seçir ozuna ali rəhbəri,
Səsinə səs verir vətənpərvəri.
Heydər baba, heydər baba nağməsi,
Yayılır aləmə, əllərin səsi.
Xalqa pay göndərir onu yaradan,
Qurtarsın ölkəni düşdüyü dardan.

Azərbaycanda vəziyyət

Tətillər başlamış durub zavodlar
Bakını büyürən sayışan odlar
Sovet nəzarəti çıxıb ölkədən,
Təlatüm büyürən bütün vətən.
Hakimlik eşqına düşüb hər yetən,
Səsinə səs vermər yoldan ötəni.
Qarışqı bu ölkə, qarışqı diyar
-Mən hakim olaram, çətin ki, nə var.
Deyir hər yetən kəs qalxıb ayağı,
Hərc-mərclik yayılıb uca dağlara.
Tarix tamam olur çürüyür ölkə,
Parça-parça, on tikə.
Yeni partiyalar, yeni başqanlar,
Ayağa qalxmışdı, kündə yatanlar.
Fələyin külyi, tərsə əsirdi,
Soyuğun saxtası insan kəsirdi.
Başda oturam biləndə apdal
Düşmən zərbələri vurdur dalbadal.
Xocalı dəhəstəti, xocalı qanı,
Yamanca sarsıtdı Azərbaycanı.
Qırıldı qız-gəlin getdi namus, ar,
Bundan ızzət alıb, satqın nadanlar
Ruslarla birləşib erməni cəllad,
Bir qırğın törədib, aldi yenidən.
Minlərlə insanın alıb canını.
Axitdı çöllərə insan qanını.
Alişib yanındı, meşə dağ-dərə,
Dagılıb qaçırdı, hərə bir yera.
Qaranlıq gecədə, meşə yolları,
Pusquya düşürdü qadın qolları.
Girov gedənlərin xəcalət hali,
Xəyanət qurbanı oldu Xocalı.
Qrup-grup olub, əldə silahlar.
Dünyanı edərək, düşmənlərə dar,
Deyib bəy papaqlı, böyük vədələr.
Yağdırır durmadan yersiz hədələr,
Cəbhədən-cəbhəye gələn bizişlik.
Erməni başını əzən bizişlik,
Biz hakim olarsaq, ölkəni bir an
Qaldırıraq yerdən, göyə durmadan.
Azəri türkük, türk türkmən nədir,
Rusa qan uddururuq, İran qəbir.
Ordaki xalqımız qalxın ayağı,
Azəri olmalı İranda ağa.
Bol-bol vədlər, verib göləndə başa,
Şuşa-Laçın ilə getdi qoşa.
Tarixa yazılıdı, on yeddiyi may,
Qartallar diyarı saldı, hay-haray.

Xəyanət qurbanı, biz bu ölkənin
Həmin gün bayramın, etdi cəbhənin.
Laçın verilən gün, cəbhənin taxtı
Vəsifa hasratın, aqıldı baxdı.
Laçınlı igidlər xəcalət qaldı,
Əlləri qoynunda xəyalə daldı.
Aylarla- günlərlə həmələ etdilər.
Neçə şəhit verib sinə çatdırı.....
Xəyanət savasın düşərək başa,
Əlləri çıxırı, Laçınban boş
Laçının şöhrəti söndü dedilər
Laçın bayatiya döndü dedilər.
Dağlar zirvəsində igidlər tacı,
Yağı tapdağına döndü, Laçının.
Sən unutmağım, zəhərdən acı,
Həsrətdən ürəyim yandı, Laçının.
Sərt keçilməz dağlar, bəndlər, bərələr,
Çox ucuz satıldı dərin dərələr.
Qız -gəlinin, saçın qara hörələr,
Parlayan ulduzun söndü, Laçının.
Xəritəni cizim baxsıń baxarı,
Güləbiddən başlar, üzü yuxarı.
Həkəri çayında sular axarı,
Görənlər cənnət tək sandı, Laçının.
Uca zirvələrdə Çalbayır dağı,
Minkəndə İstisu, aranı bağlı.
Ərinməzdi igidlərin oylağı,
Oylaqların indi qandı, Laçının.
Qaranlıq dərədən Yedibölüyə,
Meşələrdə rast gələrdim əliyə.
Qorcu-Dambulaqlaşın, Şəlvə dərəyə,
Obaların şöhrət-şəndi, Laçının.

Hamisən sayarsam, yüz otuz kəndi,
Bir dəstana sigmaz bərəsi - bəndi.
Satqın fitnəsiyle, düşmənin fəndi,
Dəyişdi adını, dandı, Laçının.
"Qara qapı" deyilmişdi adına,
Səndə getdin oyunların oduna.
Mərd igidlər bir gün çatar dadına,
Qərib balam içər andı, Laçının.
O, gündən bu günə Qərib olmuşam,
Sevimli vətəndən, ayri qalmışam.
"Dəmir Qapı" getdi açıldı yollar,
Keçilməz məşələr, tikanlı kollar.
Laçının dalınca Qubadlı getdi,
Millet qəçqin oldu ah-fəqan etdi.
Füzili-Cəbrayıq qopdu yerindən,
Zəngilan təkəndi sərasərindən.
Təkənəb qovuldu İranə sarı,
Bu falakətə baxıb görəyin barı.
Müsələn hümməti, din qardaşımız,
Verməyə qaçqına, yoxdu aşıımız.
Buyurdu baş bilən ölkə sərvəri,
Haylayıb keçirdi Arazdan barı.
Kəlbəcərin zülmü, tarixə düşdü,
Onlar çıxan zaman, soyuq bir qış.
Hay-haray, qışqırıq insan səsindən,
Daşlar titrəyirdi, el nələsindən.
Keçilməz qayalar, yolları bağlı,
Qaldılar köməksiz, sinəsi dağlı.
Namusun qoruyan, ığid, galin, qız,
Qayalar başında qalandı yalqız.
Keçə bilmədi, abır həyədan,
Atıdlar özlərin uca qayadan.
Bu dərdə kim dözə, kim qəmin çəkə,
Vətənə vuruldu, yeni bir ölkə.
Girovlar gedən gün, əyildi başlar,
Xain üzklərən, asıldı daşlar.
Rayonlar boşalıb gedirdi əldən,
Türkün türk qardaşı vərmişdi hərdəm.
Elçibəy deyirdi namusu ari,
Ortaya düz qoyun, düz yeyin barı.
Əllərdə siqaret, başda papaqlar,
Milli məclic üçün, geniş otاقlar.
Türkün türk qardaşı, əyləşib başda,
Tarixdə adı var, qalib savaşda.
Savaşa girmədi ağıllı türklər,
Qənimət apardı, gördü millilər.

Bu yandan Rusiya, o yandan İran,
Erməni qarşısından, gəlir durmadan.
Dağılmış ölkənin bağı-bostanı,
Türklərə, düşməndə südü-ayranı.
Guya deyirdilər, aqib aranı,
Sovururuq başına, qarı-borani.
Boş vədlər ilə, türklər bir soydur,
Başların altınə mütəkkə qoydu.
Bir vaxt ayıldı ki, papaqlı başlar,
Oyunu udubuz, bir-birin daşlar.
Oturub baş-ayaq maclis qurdular,
Bir-birin suçlayıb, üzə vurdular.

Alimi, müəllimi, ağsaqqal olan,
Vətənin dərdində, qeydində qalan.
91-lər olan qrup yarandı,
Dedilər ölkəmiz artıq virəndi.
Minnətə getdilər Bakıya dönsün,
Bu dava, bu atas, bu alov sönsün
Götür-qoy elədi, bir xeyli zaman
Vətən basilcaq, keçibdi dövran.
Düşmən qarşısına, çıxmasam əzər,
Xalqına misilsiz zərbələr dəyər.

Bir az da gec qalsam Azərbaycanı,
Qurtara bilmərik olsa yüz canı.
Verdiyi sözlərə əməl edərək,
Atalar sözləri söylədi gərək.
Ömrümün qalan hissəsini mən,
Xalqıma verəcəm eşitsin Vətən.
Gelişin gözlədiq o vaxt, o anda,
Qayıtdı xilaskar dar bir zamanda.

Bakıya dönüş

Binə limanında bir çaxnaşma var,
Dağlıb buludlar, açılib yollar.
Təyyarə göylərdən yera enərək,
Bu xalqa, Vətənə layiqli gərək.
Dağılan ölkənin namus arını,
Qurtarmaga gətirib xilaskarını.
O ağır təyara yeroaldi yan.
Əllərdə gül-çiçək meydən al-əlvən.
Xalq qarşılıyırımdı müdrik insani,
Dünyayla bir olan, səhərəti -şəni
Açılar qapıları, görünür Günəş,
Qışqırıq insanlar, sevindən atəş.
Salamlar-salamlar Heydər babaya,
O günəş işqili, nurlu simaya.
Səni sevənlərin, heç gəlməz saya
Səni çox görməsin biziə Xudaya!

Toplaşır başına, qoca cavan, qız,
"Xoş gəldin" söyləyir hərə bir

ÖMRÜNÜ-GÜNÜNÜ XALQINA

1993-2003-cü illərdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti olmuş Heydər Əlirza oğlu Əliyev 1923-cü ildə Naxçıvanda anadan olub. 1939-cu ildə Pedoqoji texnikumu, 1957-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin tarix fakültəsini bitirib. 1941-1944-cü illərdə Naxçıvan MSSR-də SSRİ-nin Daxili Məsələlər Üzrə Milli Komissarlığında, 1944-cü ilin mayında isə Dövlət Təhlükəsizlik Orqanlarında çalışmağa başlayıb. 1964-cü ildə Heydər Əliyev Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin sədr müavini, 1967-ci ildən isə Komitənin sədr təyin edilib.

**Yeni
Azərbaycanın
qurucusu**

1969-cu ilin iyul ayından Heydər Əliyev Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin I katibi seçilib.

1982-1987-ci illərdə SSR Nazirlər Soveti sədrinin I müavini vəzifəsinə yüksəlib, eyni vaxtda, 1986-ci ildən SSR Nazirlər Soveti Sosial-İnkişaf Bürosunun sədr olub. 8-11-ci çağırışlarda SSRİ Ali Sovetinə deputat seçilib.

1987-ci ildə təqaüdə çıxsa da, 3 ildən sonra yenidən siyasetə qayıdır. 1990-ci ilin yanvarında Bakıda qanlı hadisələr dövründə Heydər Əliyev Azərbaycan SSR-nin Moskvadakı nümayəndəliyinə gələrək Qorbaçov siyasetinə qarşı kəskin çıxış edir. 1991-ci ilin iyulunda isə Heydər Əliyev Sovet İttifaqı Komunist Partiyası sıralarından çıxır.

Vətənə qayidan Heydər Əliyev 1991-ci ildə Naxçıvan MR-nın Ali Meclisinin sədrı seçilir. 1993-cü ilin yayında Azərbaycanın Prezidenti Əbülfəz Elçibey baş-

da Sürət Hüseynov olmaqla qiyamçıların təzyiqi altında Bakını tərk edərkən Heydər Əliyev paytaxta gelir və Azərbaycan Ali Sovetinin sədri seçilir və bir neçə gün sonra Ali Sovetin qərarı ilə Prezidentin səlahiyyətləri ona verilir. Həmin ilin ok-

nidən hakimiyətə qayıtdıqdan sonra ölkədə sabitlik, əminəmənlilik yaradıb, qanunsuz silahlı qruplaşmaların fəaliyyətinə son qoyub. Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin sülh yolu ilə nizamlanması və cəbhədə atəşkəsin elan olunması

ıstər Sovet hakimiyəti illərində, istərsə də müstəqillik dövründə Heydər Əliyev Azərbaycanın inkişafı namına əlindən gələni əsirgəməyib.

Dahi şəxsiyyətin ke

tyabrında isə Prezident seçilir.

Dövlətə başçılıq edən Heydər Əliyev Qarabağda müharıbəni dayandırır, "Əs-

dövrünün başlanması onun adıyla bağlıdır. Avropana Qərbin diplomatik dairələrində onu sabitliyin qarantı və yeni iqtisadi isla-

Xüsusilə de son on ildə Azərbaycanda dövlət quruculuğu sahəsində onun rolu müstəsnadır. Heydər

rin müqaviləsi"ni imzalayır, 1998-ci ildə isə yenidən Prezident seçiləndən sonra "Əsrin tikintisi" - Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəmərinin tikintisinin təşəbbüskarı olur. 2003-cü ilin Prezident seçkilərində isə son anda İlham Əliyevin xeyrinə namizədiyi geri götürür. Heydər Əliyev müstəqillik dövründə ye-

hatların aparıcısı kimi tanıylar.

Heydər Əliyev bütün ömrünü Azərbaycan xalqının xoşbəxt gələcəyinin qurulmasına həsr edib. Azərbaycan tarixinin təxminən 34 illik bütöv bir dövrü onun adı ilə bağlıdır. Heydər Əliyevin işıqlı xatirəsi Azərbaycan xalqının yaddaşında daima yaşayacaq!

Əliyev respublikamızın ilk prezidenti olmasa da, onun dövlətçiliyimizin möhkəmlənməsi, bir növ yenidən qurulması istiqamətində göstərdiyi səyələr əvəzedilməzdirdi. Təsadüfi deyil ki, onun adının karşısına artırılan və ən çox istifadə edilən ifadələrdən biri də "Yeni Azərbaycanın qurucusu" sözləridir.

9

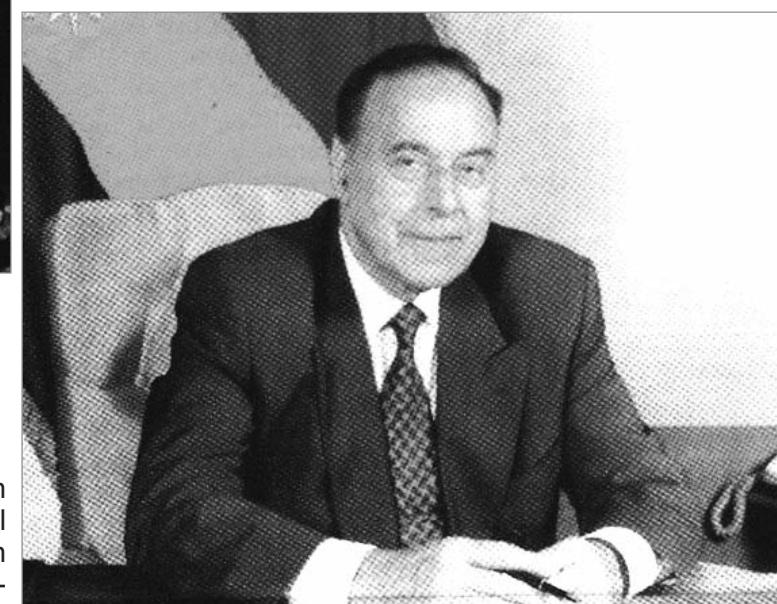
№ 17 (261)

D İ P L O M A T

5-11 May, Gûlan 2014

HEYDƏR ƏLİYEV 91

HƏSR EDƏN DAHİ İNSAN

ŞMƏKEŞLİ ÖMÜR YOLU

90-ci illerin əvvəllərində SSRİ-nin mənşəsinindən yenice çıxan və özünün ilkin müstəqilliyindən 71 il aralı qalan Azərbaycanın dövlətçiliyinin restavrasiyasına öndərlik edə biləcək və böyük təcrübəyə malik bir insana olan ehtiyac özünü açıq şəkildə bürüzə verirdi. Sovetlər İttifaqı son anlarını yaşasa da, onun məkrli rehberləri müstəqilliyə can atan respublikaların qarşısına müxtəlif əngəller çıxarmağa cəhd göstərildilər. İstər Ermənistən azərbaycanlılarının deportasiyası, istərsə də, 20 Yanvar faciəsi bu əngəllerin təzahürü idi. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, xalqımızın iradəsi və

də etməkdən daha çətin idi.

Bu mənada dövlət strukturlarının möhkəmləndirilməsi xüsuslu əhəmiyyət kəsb edirdi. Heydar Əliyev məhz bu məqamda

də Azərbaycanın bütövlüyünə xələl gətirməyə çalışan və mərkəzə tabe olmaqdan boyun qaçıran bir qrup qüvvəni zərərsizləşdirdi. Daha sonra müxtəlif səpgili islahatlar həyata keçirməklə böyük quruculuq işlərini davam etdirdi.

Heydar Əliyevin onilliklərə söykənən təcrübəsi və uzaq-görənliyi iqtisadiyyat, milli siyaset, mədəniyyət və digər sahələrin yeni məzmunuda formalasdırılmasına xüsuslu kömək göstərdi. Onun məqsəd-yönü səyləri nəticəsində yeni Azərbaycan quruldu, Sovet Azərbaycanından tamamilə fərqlənən yeni məzmunlu Azərbaycan çiçəklənməyə başladı. Heydar Əliyev dövlətçiliyin temellərini sarsılmazlığını elə təmin etdi ki, bu gün hər bir siravi Azərbaycan vətəndaşı bu sistemin uzun müddət yaşayacağına inanır.

Hazırlıdı:
Tahir SÜLEYMAN

Azərbaycanda müstəqil dövlətçiliyi yaradan və yaşadan - Ümummilli Lider Heydər Əliyevin qadır siyasətidir

HEYDƏR ƏLİYEV:

Xalqın, Vətənin taleyi hər bir insanın taleyinə çevriləməlidir!

Heydər Əliyevin 1993-cü ildə Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə ölkənin içtimai-siyasi, sosial, iqtisadi, elmi-mədəni heyatında, beynəlxalq əlaqələrdə dönüş yaranmış, elmi əsaslara, beynəlxalq norma ve prinsiplərə uyğun müstəqil dövlət quruculuğu prosesi başlanmıştır. Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi təxiresalınmaz tədbirlərin nəticəsi kimi, bir tərəfdən, Milli Ordunun formalasdırılması, Azərbaycanın milli mənafələrini qorumağa qadir nizami silahı qüvvələrin yaradılması, torpaqlarımızın müdafiə olunması ilə bağlı mühüm addımlar atılmış, digər tərəfdən, atəskəsə nail olmaq üçün bütün siyasi və diplomatik vasitələr işə salılmış, bunun da nəticəsində 1994-cü ilin mayında ölkəmiz üçün həyatı əhəmiyyət kəsb edən atəskəsə nail olunmuşdur.

Azərbaycan daxilində yaranmış nisbi sabitlikdən və beynəlxalq ələmdə ölkəmizə artan inam və maraqlan istifade edərək, 1994-cü ilin sentyabrında "Əsrin müqaviləsi" adlandırılan ilk neft müqaviləsinin imzalanması və onun gerçekləşdirilməsi Heydər Əliyev tərəfindən işlənib hazırlanmış və müstəqil Azərbaycanın iqtisadi inkişaf konsepsiyasını təşkil edən neft strategiyasının həyata keçirilməsinin parlaq təzahüründür.

Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında aparılmış son dərəcə gərgin fəaliyyət nəticəsində Azərbaycan xalqının taleyi ilə pərdəearxası oyunlara, siyasi anarxiya və eksperimentlərə son qoyulmuş, ölkədə cinayətkarlığın qarşısı tam alınmış, bütün qanunsuz silahlı dəstələr leğv olunmuşdu ki, bunnar da bütövlükde Azərbaycanda dövlət quruculuğu prosesinin uğurla aparılması üçün şərait yaratmışdı. Azərbaycan dövlətçiliyinin mövcudluğuna böyük təhlükə olan 1994-cü il

oktyabr və 1995-ci il mart dövlət çəvərilişi cəhdlerinin qarşısı Heydər Əliyevin qətiyyəti sayəsində alınmış, dövlət müstəqilliyi qorunub saxlanılmışdır. Məhz buna görə də ölkəmizdə müstəqil dövlət təsislarının yaranması və dövlət quruculuğu prosesi böyük vüsət almışdı ki, bunun da əsasını müstəqil Azərbaycanın qəbul etdiyi ilk Konstitusiyası təşkil edirdi. Ondan sonrakı dövrde Azərbaycanda dövlətçiliyin möhkəmlənməsi və demokratik prinsiplərin bərqərar olması, demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu pros-

gramının, aqrar islahatların həyata keçirilməsi ardıcıl prioritət sahələr olmuşdur.

Heydər Əliyev demokratik, hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində davamlı siyaset yeridərək, ölkədə insan hüquq və azadlıqlarının başlıca prinsiplərinin bərqərar olması üçün əsaslı zəmin yaratmışdır.

Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan dövlətinin xarici siyaseti, dünyanın aparıcı dövlətləri və beynəlxalq təşkilatları ilə əlaqələri milli maraqlara və uzaqqorən siyasi perspektivlərə əsaslanan xətə inkişaf etməye

lüyüne və toxunulmazlığına, dövlətlərin ərazi bütövlüyünə hörmət və qarşılıqlı surətdə faydalı emekdaşlıq prinsipləri təşkil etmişdir. Onun dünya təcrübəsinin bütün nailiyyətlərini, sivil beynəlxalq normaları özündə tam eks etdiren sülhsevər xarici siyasetinin əsasında isə, ilk növbədə, milli müstəqilliyin möhkəmləndirilməsi, dövlətlərin hüquqlarına hörmətlə yanaşılması, bütün mübahisəli məsələlərin sülh və danişqalar yolu ilə həll edilməsi, qarşılıqlı surətdə faydalı iqtisadi, elmi və mədəni əməkdaşlıq yaradılması, dövlətlərəsi əlaqələr mane olan hər cür məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması prinsipləri dayanırdı.

Heydər Əliyev 1992-ci ildən başlayaraq türkdilli dövlətlər arasında iqtisadi, siyasi, ədəbi-mədəni əlaqələrin genişləndirilməsi və möhkəmləndirilməsi sahəsində də gərgin fealiyyət göstərmişdir. O, bütün türk dünyasının en nüfuzlu şəxsiyyəti kimi şöhrət qazanmışdır.

Heydər Əliyev Azərbaycanın təbii sərvətlərindən, əlverişli coğrafi-strateji mövqeyinin üstünlüklərindən ölkənin milli mənafələrinə uyğun şəkildə istifadə

edilməsinə yönəldilmiş irimiqyaslı beynəlxalq iqtisadi sazişlərin işlənilə hazırlanması və həyata keçirilməsi sahəsində son dərəcə gərgin və semərəli fealiyyət göstərmişdir. Onun böyük siyasi iradəsi və müdrik uzaqqorənliyi şəhəsində əhəmiyyətli beynəlxalq müqavilələrə imza atılmış və onların həyata keçirilməsinə başlanılmışdır. Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə böyük siyasi məna kəsb edən bir sıra dünya məqyaslı iqtisadi proqramların həyata keçirilməsində Azərbaycan aparıcı rol oynamışdır. Büyük bir coğrafi məkanda region qüvvələrinin birləşməsində də Heydər Əliyevin danılmaz xidmətləri olmuşdur.

Tarixin amansız və sərt siyasi naqları dövründə dünyadan ayrı-

ayırı ölkələrinə səpələnərək yaşamaq məcburiyyətində qalmış azərbaycanlıların birlik və həmreyliyinin əldə edilməsi işində Heydər Əliyevin müstəsnə xidmətləri vardır. O, dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması və onların bir Vətən - müstəqil Azərbaycan etrafında six birleşməsi üçün daim və əzmlə səy göstermiş, bu istiqamətdə son dərəcə qiymətlə qərarlar qəbul etmişdir.

Heydər Əliyevin siyasi, iqtisadi, ictimai və mədəni həyatın bütün sahələrində həyata keçirdiyi planlar artıq Azərbaycanın gerçəkliliyinə çevrilmişdir. Onun fealiyyəti də, şəxsiyyəti də Azərbaycan tarixinin ayrılmaz bir hissəsinə təşkil edir. Hər bir azərbaycanlıının taleyində Heydər Əliyev dəhəsinin bir zərəsi vardır. Heydər Əliyev bizim dahi müasirizmdir. Bu faktın öz hər bir azərbaycanlı üçün qürur və iftixar mənbəyidir. Heydər Əliyev eyni zamanda, taleyin xalqımıza bəxş etdiyi böyük tarixi şəxsiyyətdir. O, Azərbaycanın tarixi inkişaf prosesinə təkan vermişdir. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu kimi milli dövlətçiliyimizin ideya əsasını məhz Heydər Əliyev yaratmışdır.

Bütün mənali həyatını öz xalqına bəxş etmiş Heydər Əliyevin siyasi və dövlət xadimi kimi zəngin fəaliyyəti Azərbaycan xalqının tarixində dərin iz buraxaraq, əsl dövlət idarəciliyi məktəbinə çevrilmişdir.

Azərbaycan xalqının hələ neçə-neçə nəslə bu böyük məktəbdən, Heydər Əliyevin zəngin siyasi irləndən ölkəmizin inkişafı, xalqımızın rifahi namine faydalanaçaqdır.

Nofəl
Ədalət

esinin uğurla, sürətlə həyata keçirilməsi şəxşən Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Heydər Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə başlıca qayəsini müstəqillik, azərbaycançılıq, dövlətçilik, ədaletlilik, demokratiya, milli tərəqqi, dönyəvi kimi ümumbehəri dəyərlər təşkil edən yeni bir ideologyanın əsası qoyulmuşdur. Heydər Əliyevin apardığı daxili siyaset Azərbaycanın hər bir vətəndaşına azad, sərbəst yaşamaq hüquqlarını təmin etmək və öz rifahını yaxşılaşdırmaq imkanları yaratmaqdən ibarət olmuşdur.

Heydər Əliyevin fəaliyyətində iqtisadi isləhatlar, bazar iqtisadiyyatının bərqərar olması, iqtisadi inkişafın təmin edilməsi, Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatına ineqrasiyası, özəlləşdirmə pro-

başlamışdır.

Heydər Əliyevin xarici siyaset mesələlərinə müstəsnə əhəmiyyət vermesi, beynəlxalq məqsədlər naminə ən nüfuzlu tribunalardan bacarıq və meharətə istifadə etməsi Azərbaycan dövlətçiliyinin bu günü və gələcəyi baxımından son dərəcə əhəmiyyəti olmuşdur.

Heydər Əliyevin feal diplomatiyası nəticəsində Azərbaycan dünyasının demokratik dövlətlərinin və aparıcı ictimai təşkilatlarının ölkəmizə, onun zorla cəlb olunduğu silahlı münaqişəyə münasibətinin əsaslı surətdə dəyişməsinə nail ola bilmişdir. Heydər Əliyevin xarici siyasetinin əsasını sülh, beynəlxalq hüquq normalarına, sərhədlərin bütöv-

dərindən öyrənən seymin Azərbaycan deputatları, mayın 27-də Azərbaycan Milli Şurasını yaradırlar. Şuranın Sədrliyinə Türk Demokratik Federalistlər Partiyasından - M.Ə.Rəsulzadə, müavinliyinə isə H.Ağayev seçildi. "Qafqaz Sərdarının" Tiflisdəki sarayında toplanmış Milli Şuranın 28 may tarixli iclasında 24 səsle (2 nəfər əleyhine) Azərbaycanın müstəqilliyi haqqında İstiqlal Bəyannaməsi elan edildi.

1920-ci il fevralın 11-i və 12-də Bakı Komitəsi bolşevik "Hümmət" və "Ədalət" təşkilatlarının I qurultayı oldu və Azərbaycan Kommunist (bolşevik) partiyası fevralın 12-də Moskvaya bildirildi ki, o, Azərbaycanın müstəqilliyinin əleyhinədir. Bu zaman Azərbaycanın müstəqilliyi Stalin və Kirov tərəfindən tanınmaması ilə suveren Azərbaycanın dövlətinə qarşı silahlı müdaxiləyə hazırlıq özünü son mərhələsinə daxil oldu. Digər tərəfdən, Parlament və hökumətin öz daxilində parçalanması baş verdi. N.Yusifbəyovun başçılıq etdiyi kabinet işçiləri istefaya çıxdı. Bütün bunlar Azərbaycan Demokratik

Respublikasının zəifləməsinə şərait yaratdı. 1920-ci il aprelin 26-dan 27-nə keçən gecə 72 minlik XI Qızıl ordu hissələri suveren Azərbaycanın ərazisində daxil olaraq sürətlə Bakı üzərinə yeridi. Aprelin 27-də Azərbaycan Demokratik Respublikasının Parlamentinin son iclası oldu. Kəskin müzakirədən sonra yaranmış vəziyyəti qiyətləndiren Azərbaycan Parlamenti nahaq qan tökülməsinə yol

verməmək üçün güzəştə getmək haqqında qərar çıxartdı. Lakin, bu şərtlərə məhəl qoymadan XI qızıl Ordu 28 aprel tarixdə Bakını və Azərbaycanı işğal etdi. Nəticədə, 1920-ci il aprelin 28-də Azərbaycanda Azərbaycan K(b) P başda olmaqla, bolşevik hökuməti yarandı. 1920-ci ilin aprelindən Azərbaycan torpaqları qaret olunmağa başlandı, 48 min insan qızılı terrorun qurbanı oldu.

Nəhayət Azərbaycan xalqı öz müstəqilliyini 2-ci dəfə 1991-ci ilin sonunda yenidən əldə etdi. 1993-cü ilin iyun ayının 15-də hakimiyyət qaydının xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyev Dövlətimizin Müstəqilliyini əbediləşdirdi.

28 may Respublika günü Azərbaycanın tarixi səhifəsinə yazılıdı və hər il Dövlət bayramı olaraq Xalqımız tərəfindən qeyd olunur.

Tariyel Cəlil

ULU HEYDƏR OĞLUSAN

Azərbaycan adını yüksəklərə qaldıran, Dövlətini qoruyan, millətinə yarıyan, Bu firavan ölkəni cynaqlardan saldıran, Hər kəsə ümud verən Tanrıımızdan sonrası, Millət üçün yaranan Ulu Heydər oğlusun.

Müstəqil ölkəmizi zirvələrə ucaltdın, Xalqın üçün yaşadın, xalqın üçün yaratdın, Milletini çox sevdin, insanları yaşatdın, Hər kəsin sevilmisi, şərəflə bir adısan, Xalqımızın baş tacısan, Ulu Heydər oğlusun.

Keçilən bütün yoluñ əyrişə var, badı var, Hami eyni ölçüləməz, yaxşısı var, yadı var, Xalqımızın şərefli, tükənməyən adı var, Üreklerde yaşayan, Əliyevlər soyusan, Tarixlərə yazılıan, Ulu Heydər oğlusun.

Sair Küskün diləyir, ürekde bir arzudur, Allah səni qorusun, dünya boyu yaşa, dur. Əbəssiz bir领导者, yenə yarat, yenə qur, Azərbaycan xalqının, sevincinin dadisan, Xoş günləri bəxş edən, Ulu Heydər oğlusun.

Namiq
Kamil
Kürdoğlu

28 may - Azərbaycanın tarixinə əbədi həkk olunmuş əlamətdər gündür. Yüz illik müstəmləkə zülmünnün acısını dadmış Azərbaycan xalqı 1917-ci il fevral burjuva-demokratik inqilabını digər məzələm xalqlar kimi və imperiyanın bütün demokratik qüvvələri ilə birlidə, sevinclə qarşılıdı. 1918-ci il aprelin 9-da Zaqafqaziya Demokratik Federativ Respublikası öz müstəqilliyini elan etdi, bu da mürəkkəb siyasi vəziyyətdə bölgənin üç əsas millətinin iradəsini ifadə etməyə qadir olmadı.

1918-ci il mayın 26-da gürcü nümayəndələrinin seymi tərk edib, müstəqil Gürcüstan Demokratik Respublikası elan etmələrindən sonra, tamamilə yeni siyasi vəziyyət yarandı. Həssas və mürəkkəb vəziyyəti

11

№ 17 (261)

D İ P L O M A T

+ 5-11 May, Gûlan 2014

HEYDƏR ƏLİYEV 91 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIS

AZƏRBAYCANIN XİLASKARI

Tarix Azərbaycan xalqına XX əsrde, tarixə qızıl hərflərlə yazılıcaq bir görkəmli insan bəxş etmişdir. Öz xidmetləri ilə xalqımızın məhəbbətini qazanan, Azərbaycan dövlətini quran və xalqın dar günündə xilaskarı, Azərbaycanı canı qədər sevən, Azərbaycan uğrunda məhrumiyyətlərə dözüb mübarizəsinə yarımcıq qoymayan, böyük və xoşbəxt suveren Azərbaycan dövləti quran Heydər Əliyev oldu.

Heydər Əliyev hamiya bəlli olan qurub yaradan insan olub. Bu gün bütün bölgelərdə tikiilib istifadəyə verilmiş yaraşlıqlı binalar, məktəblər, idman kompleksləri, neçə-neçə park, bağ, mədəniyyət, incəsənət obyektləri Heydər

Əliyevin təşəbbüsünün nəticəsidir. Heydər Əliyev xalqını sevən, onun dilini gözəl bilen, dilin saflığı uğrunda mübarizə aparan əsi azərbaycanlı, böyük filosofdur.

Heydər Əliyev şəxsiyyətinin uzaqqorən və müdrik addimlarından biri də, ən əhəmiyyətli özündən sonra ölkəyə əziz səlfə, Heydər Əliyev siyasetinin bütün incəliklərini mənimsəmiş, xalqını sevən, dünya siyasi arenasında özünəməxsus nüfuzu olan hörmətli İlham Əliyevi rəhbərliyə tövsiyyə etmişdir. Böyük siyasi təcrübəyə malik olan müdrik siyasetçi Heydər Əliyev Dövlətçiliyimizin məhv olmaq təhlükəsi qarşılığında qaldığı bir dövrə xalq tərəfindən gözel qarşı-

landı. Hörmətli Prezidentimiz Heydər Əliyev dahi şəxsiyyətə layiq səviyədə atdığı addimlar onu göstərir ki, Heydər Əliyev şəxsiyyəti həm cismən, həm də ruhən yaşamaqdır. O, Azərbaycanı yeni qələbələrə aparır. Respublikamız dünyaya integrasiya olundu. Ölkəmizin sənədli dövlət olduğu sübut olundu. Ümumilli liderimizin yüksək fəaliyyəti nəticəsində xalqımızın rifahı xeyli yüksəldi. Beləliklə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi qorunub saxlanıldı. Azərbaycanı gözəl ölkəyə çevirən Heydər Əliyev nurlu xatirəsi qəlbimizdə əbədi qalacaqdır.

Allah rəhmət eləsin, ruhu şad olsun.

(Gəncə)

Heydər Əliyev Mərkəzi (Şəmkir)

Yeni Azərbaycan Partiyası (Ağstafa)

Yevlax

Daşkəsən

Binəqədi

G Ö Z E L D I

Çıxanda şəhərə, inanmir gözüm,
Bakım gözəlləşib, hər yan gözəldi.
Onun keçmişini görmüşəm özüm,
Bəzənib Azadlıq Meydanı, gözəldi.

Gözəlliklər verir yeni körpülər,
Onları tikdimək hünərdi, hünər.
Körpələrlə birgə bütün bölgələr,
Köhnə Əlibayramlı Şirvan, gözəldi.

Bütün rayonlara yollar çəkilir,
Yollarda nə qədər körpü tikilir.
Xoşa gelməyənlər dərhal sökülür,
Yevlax bir cənnətdi, Səlyan gözəldi.

Yolun düşsə Gəncəyə bir ora bax,
Gözəlləşib hər küçəsi, hər bucax.
Göygölün çayından əmən Üçbulax,
Nə yalan danışma, nə dan, gözəldi.

Şəkini ziyarət etməyə çalış,
Onu belə gözəl edənə alqış.
Gözəldi həm bahar, hətta olsa qış,
Fikir versən Oğuz ondan, gözəldi.

Görsən gözəlləşib Qax, Zaqatala,
Dörd yanında olan hər Yaşıltala.
Balakən də ondan qalmayırla dala,
Orada yaşayan hər can, gözəldi.

Bir cənnətə dönüb indi Qəbələ,
Şamaxı şəhərin demirəm hələ.
İsmayıllı daha gözəldi Lələ,
Baxsan bütün Azərbaycan, gözəldi.

Bərdəni gör, oradan keç Tərtərə,
İmişlidə min qotazlı yəhərə.

Ağcabədi nə dağ deyil, nə dərə,
Hər tərəfi yaşıl orman, gözəldi.

Keç Şəmkirə, Tovuza və Qazağa,
Ağıştadakı olan hər bağa.
Onlar yaxşı üz göstərir qonağa,
Onlardaki o istiqan, gözəldi.

Neftçaladan son Bileşuvarı,
Cəlilabaddakı bal verən ari.
Saatlı, Kürdəmir az görür qarı,
Mil düzü cənnətdi, Muğan gözəldi.

Dolan Astarani, gəl Lənkərana,
Lənkəran limonu dərmandı cana.
Çayın ilk çiçəyi sorulur qana,
Canda yaratdığı alqan, gözəldi.

Yaddan çıxa bilməz gözəl göyçayı,
Zərdab Ucar ilə istidir yayı.
İkisidə gözəldi, deyil qolayı,
Onlarda yaşayan hər can, gözəldi.

Abşeron dolubdur tam başdan-başa,
Get Xızıya eylel ona tamaşa.
Xaçmazı görənlər az qalır çasa,
Quba, Qusar ilə Nabran, gözəldi.

Araz qarışan yer, Kür çayında çim,
Onda lazım olmaz heç zaman həkim.
Sazımda zövq verir hər çalınan sim,
Onu dilləndirən insan, gözəldi.

Yaddan çıxa bilməz Ağdamla Şuşa,
Gözel Kəlbəcərim Laçınla qoşa.
Qubadlı, Zəngilən gözəl, tamaşa,
Cəbrayılda olan orman, gözəldi.

Babalarım tikən doğma Xankəndi,
Oğuz ellərindən qalan vətəndi.

Vermək olmaz bir meşəni, bir kəndi,
Nə yaddan çıxarma, nə dan, gözəldi.

Min kəhər atına, get Naxçıvana,
Şərur, Ordubada, bütün hər yana.
Çönüb Naxçıvanım bir gülüstən,
Sırabla Batabat yaman, gözəldi.

İgidtək vuruşan Sədərək özü,
Əylisli kəndinin çiçəklə düzü.
Məmmədəliyevin hər qalan sözü,
Onun kimi olan insan gözəldi.

Cavidin ucalan o məqbərəsi,
Məmməd Arazımın hər bir kəlməsi.
Səməd Vurğunumun o incə səsi,
Ələskərim ilə İman, gözəldi.

Dünyaya səs salan Nizami babam,
Onun vəsf etdiyi hər olan obam.
İlahidən yanan Yanardağ sobam,
Yandıqca o dağda hər yan, gözəldi.

Mən odlar yurduyam, oddur ejdadım,
Odlar ölkəsində böyüyüb adımlı.
Qəzelxan Fizuli böyük ustadım,
Bizlərə verdiyi o qan, gözəldi.

Gəzsən Ceyrançölli, Mili-Muğanı,
Orada otlayan hər bir ceyranı.
Tani Vahidimi, o Qəzəlxanı,
Yaratdığı hər bir dastan, gözəldi.

O Süleyman Rəhim, Mirzə İbrahim,
Ordubadımı kim tanımir kim?
Hüseyn Arif tək böyük şairim,
Bəxtiyarda bütün dastan, gözəldi.

Bağışlaşın əger yaddan çıxan var,
Şahdağın başında hündür qayalar.

Yazım ellərimi qalsın yadigar,
Azərbaycanım tək cahan, gözəldi.

Suverenik deyə hər şey firevan,
Yaranır gözəllik hər saat hər an.
Baxanda bize ölür xain Yan,
Ona söylənilən utan, gözəldi.

Baxır gözəlliyə şadlanır ürək,
Şadlanmaq yaxşıdır, hər kəsə gərək.
Ay Vətənim bu xoş günün mübarək,
Nə gizlətmə, nə də dan, gözəldi.

Belə gözəlliyi yaradıb Öndər,
Onun davamçısı o Böyük Hünər.
Qarabağda İlham çalacaq zəfər,
Gözəlləşdirdiyi həryan, gözəldi.

Qısa vaxtda nələr-nələr yaratdı,
Yatanları yuxudan oyatdı.
İndi yaşamalı olan həyatdı,
Yaylaqlarla birgə aran, gözəldi.

Bütün Azərbaycan cənnətə dönüb,
Erməni baxdıqca ürəyi sönüb.
Bütün bölgələrim çiçəye dönüb,
Bax bu gözəlliye Nəriman, gözəldi.

Nəriman Əyyub

Heydər Əliyev 91

ANIM GÜNÜ

XÜSUSİ BURAXILIS

HEYDƏR ƏLİYEV - SABİTLİYİN QARANTI

Xalqımızın milli bayramları

arasında Milli Qurtuluş gününe ayrıca yer var. Çünkü Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin xalqın arzusu və tələbi ilə 21 il əvvəl hakimiyyətə qayıdış ilə əlamətdar olan 15 iyun Milli Qurtuluş həqiqətən müstəqil dövlətimizin məhvolma təhlükəsindən xilasının əbədi tarixi günü oldu.

Hamımızın yaxşı yadındadır ki, 1993-cü ilin iyun günlərində baş vermiş Gəncə hadisələri, nəşri dövlət rəhbərlərinin bir ovuc silahlı quldurun qarşısında aciz qalması, ölkədə faktiki olaraq vətəndaş mühərabəsinin başlanması, erməni təcavüzünün genişlənməsi, ayrı-ayrı ölkələrdə, xüsusən cənub rayonlarında seperatçılıq meyillərinin güclənməsi Azərbaycanı fəlakətlə üzüze qoymuşdu, AXC-Müsavat iqtidarıın cəmi bir il davam etmiş səriştəsiz rəhbərliyi cəmiyyət həyatının bütün sahələrində dərin böhranla nəticələndi.

1990-ci ilin yanvar ayında imperiya qüvvələrinin Bakıda törətdiyi qırğına qarşı heç nədən qorxmadan kəskin etiraz səsini ucaldan ilk siyasetçi Heydər Əliyev oldu. Azərbaycana döndükdən sonra da onu heç bir yüksək vəzifə colb etmirdi. Sadəcə olaraq öz torpağında, öz xalqı arasında yaşamaq istəyirdi. Amma 1993-cü ilin iyun hadisələri vəziyyəti kökündən dəyişdi. Bir-birinin ardınca hakimiyyətə gələn bacarıqsız iqtidarlar xalqın problemlərini həll etmək əvəzinə milləti, dövləti yalnız faciyyə yuvarlandırdılar. Xalqın səbri tükənmişdi. Cəmiyyətin ayrı-ayrı təbəqələrinin nümayəndələri möhtərəm Heydər Əliyevə müraciət edib dövlətin idarə olunması məsuliyyətini öz üzərinə götürməyi xahiş etmişdilər. Bu xahişlərə "yox" cavabı verən müdrik dövlət xadimi 1993-cü ilin iyununda Azərbaycanı gözləyən fəlakətin miqyasını dərk edərək, xalqın təkidli qərarını qəbul etdi və yenidən siyasetə

qayıtmalı oldu.

O vaxtdan 21 il keçir. Bu qısa müddətdə ölkəmiz hər cəhətdən tanınmaz dərəcədə dəyişib. Halbuki 21 il əvvəl Azərbaycan və bütövlük də Cənubi Qafqazda baş verən hadisələri izleyən siyasi müşahidəçilər vəziyyətdən çıxış yolu görmürdülər. Coxları elə zənn edirdi ki, Azərbaycanın nicat yolu yoxdur, ölkə parçalanmaya doğru gedir və s. Üstəlik Azərbaycanın müstəqilliyini gözü götürməyən qüvvələr müvafiq ssenarilər hazırlamışdır. Ancaq Heydər Əliyev dəhisi bu proqnozlari alt-üst etdi.

Qanunsuzluğunu, qanunçuluq, hərcəmərliyi sabitlik, tənəzzülü tərəqqi əvəz etmişdir. Özü də bütün bunlar asanlıqla əldə edilməmişdir. Xaricdən idarə olunan daxili düşmənlər dəfələrlə Azərbaycanı seçdiyi azadlıq, müstəqillik yolundan yayındırmaq, xalqımızı yenidən fəlakət burulğanında qərq etmək üçün dəfələrlə dövlət çəvəriliş cəhdələrinə əl atmış, Respublikamızın

Rəhbərinin həyatına sui-qəsd etmişdilər. Lakin Heydər Əliyev qətiyyəti, xalqın öz Rəhbərinə sarsılmaz inamı bütün bəxənətlərin qarşısına sədd çəkdi, "Səpi özümüzdən olan balalar"ın və onların yadelli ağalarının qara niyyətlərini puça çıxardı. Möhtərəm Ümummilli Liderimizin Respublikamıza rəhbərlik etdiyi illərdə Azə-

baycanın əldə etdiyi nailiyyətlər saysız-hesabsızdır. Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev cəmiyyətdə köklü islahatlar aparılmışa sabit ictimai-siyasi şəraitin yaradılması üçün öz xalqına layiqli xidmət etmişdir. Bu gün Azərbaycan demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu yolu ilə inamla irəliləyir. Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin dərindən düşünülmüş siyaseti və göstərdiyi böyük səylər nəticəsində istehsalatda gəriləmə aradan qaldırılmış. İqtisadi yüksələşin başlangıcı qoyulmuş, inflasiya tamailə cilovlanmış, milli valyutamız möhkəmlənmiş, radikal aqrar islahat, özəlləşdirmə geniş vüsət almışdır. 1995-ci ilin noyabrında ümumxalq səsverməsi (referendum) yolu ilə qəbul olunmuş müstəqil dövlətmizin ilk konstitusiyasının müddəalarına uyğun olaraq ölkədə söz, vəzdan azadlığı, insan hüquq və azadlıqları bərqrər edilmiş, vətəndaş cəmiyyətinə doğru mühüm addımlar atılmışdır.

vestisiya qoymağə curət etmirdi-sə, bu gün adambaşına düşən xərici investisiyaların həcmində görə Azərbaycan MDB ölkələri arasında qabaqcıl yerlərdən birini tutur. Ölkəyə investisiya axınının əsasını isə 1994-cü ildən bəri Xəzərin Azərbaycan sektorundakı neft yataqlarının birgə işlənməsi barədə bilavasita Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında dünyadan ən iri şirkətləri ilə bağlanmış müqavilələr imzalanmışdır. Elə həmin ildən etibarən hər il keçirilən "Xəzərneftqaz" beynəlxalq sərgiləri milli iqtisadiyyatımıza get-gedə artan maraqlı nümayiş etdirir.

Dövlətmizin başçısının xərici siyasetində əsas xətti, şübhəsiz, Ermənistənən Azərbaycana qarşı hərbi təjavüzü ilə bağlı məsələ təşkil edir. Nizamlı müasir milli

işgal altında olan digər ərazilərimiz azad ediləcək, bir milyondan artıq didərgin soydaşlarımız öz yurduna döñəcək. 1993-cü ilin 15 iyununda başlanmış "Qurtuluş günü"nın xalqımız üçün əmin-amanlıq, daxili və xərici siyasetinin möhkəmlənməsində böyük əhəmiyyəti indi də davam etməkdədir..

"...Azərbaycan Respublikasının bugünkü ağır, mürəkkəb və gərgin, vəziyyətinin tam məsuliyyətlə dərk edirəm... Azərbaycan xalqının tarixi nailiyyəti olan Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini qorumağı, möhkəmləndirməyi, inkişaf etdirməyi özüm üçün ən əsas vəzifələrdən biri hesab edirəm... heç kəsin şübhəsi olmasın ki, ömrümün bundan sonrakı hissəsinə harda olursa-olsun, yalnız

ordinun olmadığı bir şəraitdə Azərbaycanın möstəqil dövlət kimi inkişaf etməsinə həsr edəcəyəm... Azərbaycan Respublikası bundan sonra da onun başına nə gəlirsə-gəlsin, müstəqilliyini itirməyəcək, yenidən heç bir dövlətin tərkibinə daxil olmayıacaq, heç bir dövlətin əsarəti altında düşməyəcək"

Bu sözləri Azərbaycan Respublikasının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev Milli Məclisin iclasında ölkə parlamentinin başçısı seçilərkən demişdir.

Hazırda Müstəqil Respublikamızın başçısı möhtərəm Prezidentimiz Ali Baş komandan Cənab İlham Əliyev, Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin siyasetini uğurla davam etdirir.

Əlixan Osmanov

Ermənistən işgal etdiyi Azərbaycan torpaqlarından geri çəkilməlidir, eks - təqdisdə Azərbaycan dövləti ölkənin ərazi bütövlüyünü bərpa etmək üçün bütün mümkün vasitələrdən istifadə etmək hüququnu özündə saxlayır. Şübə etmirik ki, Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında doğma Qarabağımız və

HEYDƏR ƏLİYEV 91 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIS

Müstəqil Azərbaycan ulu öndər Heydər Əliyevin möhkəm təməl üzərində ucaldığı əzəmətli abidədir

Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında aparılmış son dərəcə gərgin fəaliyyət nəticəsində Azərbaycan xalqının taleyi ilə pərdəarxası oyunlara, siyasi anarxiya və eksperimentlərə son qoyulmuş, ölkədə cinayətkarlığın qarşısı tam alınmış, bütün qanunsuz silahlı dəstələr ləğv olunmuşdu ki, bunlar da bütövlükde Azərbaycanda dövlət quruculuğu prosesinin uğurla aparılması üçün şərait yaratmışdı. Azərbaycan dövlətçiliyinin mövcudluğuna böyük təhlükə olan 1994-cü il oktyabr və 1995-ci il mart dövlət çəvrliliyi cəhdərinin qarşısı Heydər Əliyevin qətiyyəti sayəsində alınmış, dövlət müstəqilliyi qorunub saxlanılmışdır. Mehəz buna görə də ölkəmizdə müstəqil dövlət təsisatlarının yaranması və dövlət quruculuğu prosesi böyük vüsət almışdı ki, bunun da əsasını müstəqil Azərbaycanın qəbul etdiyi ilk Konstitusiya təşkil edirdi. Ondan sonrakı dövrə Azərbaycanda dövlətçiliyin möhkəmlənməsi və demokratik prinsiplərin bərərər olması, demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu prosesinin uğurla, sürətlə həyata keçirilməsi şəxsən Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Heydər Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə başlıca qayəsini müstəqillik, azərbaycanlılıq, dövlətçilik, ədalətlilik, demokratiya, milli tərəqqi, dünyəvilik kimi ümuməşəri dəyərlər təşkil edən yeni bir ideoloziyanın əsası qoyulmuşdur. Heydər Əliyevin apardığı daxili siyaset Azərbaycanın hər bir vətəndaşına azad, sərbəst yaşamaq hüquqlarını təmin etmək və öz rifahını yaxşılaşdırmaq imkanları yaratmaqdandır. Heydər Əliyevin fəaliyyətində iqtisadi islahatlar, bazar iqtisadiyyatının bərərərər olması, iqtisadi inkişafın təmin

edilməsi, Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatına integrasiyası, özəlləşdirmə programının, aqrar islahatların həyata keçirilməsi ardıcıl prioritət sahələr

zorla cəlb olunduğu silahlı münaqışəyə münasibətinin əsaslı surətdə dəyişməsinə nail ola bilib. Heydər Əliyevin xarici siyasetinin əsasını sülh-

qazanıb. Heydər Əliyev Azərbaycanın təbii sərvətlərindən, əlverişli coğrafi-strateji mövqeyinin üstünlüklerindən ölkənin milli mənafelərinə uyğun şəkildə istifadə edilməsinə yönəldilmiş irimiqyaslı beynəlxalq iqtisadi sazişlərin işləniləb hazırlanması və həyata keçirilməsi sahəsində son dərəcə gərgin və səmərəli fəaliyyət göstərib. Onun böyük siyasi iradəsi və müdrik uzaqgörənliyi sayəsində əhəmiyyətli beynəlxalq müqavilələrə imza atılmış və onların həyata keçirilməsinə başlanıb. Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə böyük siyasi məna kəsb edən bir sıra dünya miqyaslı iqtisadi proqramların həyata keçirilməsində Azərbaycan aparıcı rol oynayıb. Böyük bir coğrafi məkanda region

göstərmmiş, bu istiqamətdə son dərəcə qiymətli qərarlar qəbul edib. Heydər Əliyevin siyasi, iqtisadi, ictimai və mədəni həyatın bütün sahələrində həyata keçirdiyi planlar artıq Azərbaycanın gerçəkliliyinə çevrilmişdir. Onun fəaliyyəti də, şəxsiyyəti də Azərbaycan tarixinin ayrılmaz bir hissəsini təşkil edir. Hər bir azərbaycanlıının taleyində Heydər Əliyev dəhəsinin bir zərrəsi var. Heydər Əliyev bizim dahi müsəririmizdir. Bu faktın özü hər bir azərbaycanlı üçün qurur və iftixar mənbəyidir. Heydər Əliyev eyni zamanda, taleyin xalqımıza bəxş etdiyi böyük tarixi şəxsiyyətdir. O, Azərbaycanın tarixi inkişaf prosesinə təkan vermişdir. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu kimi milli dövlətçiliyimizin ideya əsasını

olub. Heydər Əliyev demokratik, hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində davamlı siyaset yeridərək, ölkədə insan hüquq və azadlıqlarının başlıca prinsiplərinin bərərərər olması üçün əsaslı zəmin yaradıb. Heydər Əliyev rəhbərliyi altında Azərbaycan dövlətinin xarici siyaseti, dünyadan aparıcı dövlətləri və beynəlxalq təşkilatları ilə əlaqələri milli maraqlara və uzaqgörən siyasi perspektivlərə əsaslanan xətərə inkişaf etməyə başlayıb.

Heydər Əliyevin xarici siyaset məsələlərinə müstəsna əhəmiyyət verməsi, beynəlxalq miqyasda etiraf olunan uğurlu və cəsarətli addımlar atması, milli məqsədlər naminə ən nüfuzlu tribunalardan bacarıq və məharətlə istifadə etməsi Azərbaycan dövlətçiliyinin bu günü və geleceyi baxımından son dərəcə əhəmiyyətli olub.

Heydər Əliyevin fəal diplomatiyası nəticəsində Azərbaycan dünyadan demokratik dövlətlərinin və aparıcı ictimai təşkilatlarının ölkəmizə, onun

beynəlxalq hüquq normalarına, sərhədlərin bütövlüyüne və toxunulmazlığına, dövlətlərin ərazi bütövlüğünü hörmət və qarşılıqlı surətdə faydalı əməkdaşlıq prinsipləri təşkil edib.

Onun dünya təcrübəsinin bütün nailiyətlərini, sivil beynəlxalq normaları özündə tam əks etdirən sülhsevər xarici siyasetinin əsasında isə, ilk növbədə, milli müstəqilliyin möhkəmləndirilməsi, dövlətlərin hüquqlarına hörmətlə yanaşılması, bütün mübahisəli məsələlərin sülh və danişqlar yolu ilə həll edilməsi, qarşılıqlı surətdə faydalı iqtisadi, elmi və mədəni əməkdaşlıq yaradılması, dövlətlərarası əlaqələrə mane olan hər cür məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması prinsipləri dayanırdı. Heydər Əliyev 1992-ci ildən başlayaraq türkdilli dövlətlər arasında iqtisadi, siyasi, ədəbi-mədəni əlaqələrin genişləndirilməsi və möhkəmləndirilməsi sahəsində də gərgin fəaliyyət göstərib. O, bütün türk dünyasının ən nüfuzlu şəxsiyyəti kimi şöhrət

güvvələrinin birləşməsində də Heydər Əliyevin danılmaz xidmətləri olub. Tarixin amansız və sərt sınaqları dövründə dünən ayri-ayri ölkələrinə səpələnərək yaşamaq məcburiyyətində qalmış azərbaycanlıların birlik və həmrəyliyinin eldə edilməsi işində Heydər Əliyevin müstəsna xidmətləri vardır. O, dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması və onların bir Vətən - müstəqil Azərbaycan ətrafında sıx birleşməsi üçün daim və ezmələ sey

məhz Heydər Əliyev yaradıb. Bütün mənali həyatını öz xalqına bəxş etmiş Heydər Əliyevin siyasi və dövlət xadimi kimi zəngin fəaliyyəti Azərbaycan xalqının tarixində dərin iz buraxaraq, əsl dövlət idarəciliyi məktəbinə çevrilib. Azərbaycan xalqının hələ neçə-neçə nəсли bu böyük məktəbdən, Heydər Əliyevin zəngin siyasi ərsindən ölkəmizin inkişafı, xalqımızın rifikasi naminə faydalananacaq.

Ismayıllı Tahir

KÖVRƏK ANA HİSSLƏRİ

Hər kəs hər bir hadisəni, həyatda olmuşu eyni cür duya bilməz, hiss edə bilməz.

Mən, televizorda liderimiz Heydər Əliyevin anım gününə həsr edilmiş verlişlərə baxanda, daxili aləmimdə sözələ ifadə edə bilməyəcəyim hissələr, düygülər, sevinc məni qohərləndirdi.

Azərbaycan xalqı qəhrəman xalqdır, şair xalqdır, qonaqpərvər xalqdır, böyük-kicik yeri bilən xalqdır.

Ürəyimdən, qəlbimdən keçən həzin hissələrə ata-bala məhəbbətini Heydər-İlham simasında daha güclü, qüvvəti olduğunu təsdiqlədi.

Biz Heydər Əliyevin dövründə yaşayışları onun necə bir şəxsiyyət, siyasetçi, gözəl bir ata, səmimi insan olduğunu öz gözərimizlə görmüşük. Anıma aid olan verlis, əvvəldən axıra qədər mənə kövrəltidi. Qəlbimdən, ürəyimdən keçənləri sözələ ifadə etmək mənim üçün çox çətindir. Çünkü mən nə yazaram, nə də ki, şair.

Hörmətli prezidentimiz cənəb İlham Əliyev, Ulu Öndər Heydər Əliyevin oğludur. Prezidentimizdir. Müstəqil Azərbaycanımıza məsuliyyətə rəhbərlik edir. Atalar çox yaxşı deyib: "Ot kökü üstünde bitər". İlhamın da

özünə görə öz bacarığı, qabiliyyəti, atası kimi boy-buxunu, qəməti cəlbedicidir. Allah üstündə dursun!

Oğul atanın anım gününü qeyd edir, öz xanımı ilə, öz övladları ilə, öz xalqı ilə...

Əzəmetli, Azərbaycan xalqına məxsus olan bütün qəhrəmanlıq və cəsarəti özündə möhtərəm abidə qoyulan, möhtəşəm bir məzarlıq ...

Bu sakit məzarlıq yolunda bir nəfər görünür. O, sakit addımlarla irəliləyir.

Ağır, çətin, həm də cəsarətli, vüqarlı addımlarla oğul ata məzarı öünüə addımlayır.

Səliqəli, ətrafında keşik çəkən əsgərlərlə əhatə olunmuş bir məzarlıq... Görüşüne axınaxın insanlar gəlir.

Hər kəs ölümündən sonra yaşamaq nəsib olmur.

Hər tərəfdən yaşıl otlara, ağaclarla bürünmüş sakit bu məzar, ordan keçən hər bir kəsin qəlbində mərhəmət duyğusu yaradır.

Oğul ata məzarı öündə, dünyasını dəyişmiş atanın məzarı öünüə qırmızı qızıl güller qoyur. O, sakit bir tərzdə məzar öündə dayanır.

Mən Prezidentimizin sifət çizgilərində

nələr gördüm, nələr duydum, onlar hamisi məni kövrəldi, ağlatdı, İlham Əliyevi mənim aləmimdə daha da ucaldı.

Övlad - valideyn.

Halal olsun, yaxşı valideynlərin yaxşı övladlarına.

Prezidentimiz övlad sevgisi ilə ata və anamı kədərlə, səmimiyyətlə, vüqarla yad etdi.

Xalqımızın sadə və səmimi Prezidenti, Sizin övlad səmimiyyətinizi alqışlayıram. Yaman kövrətdiniz məni.

Bu sözləri sizə 61 yaşlı ana deyir.

Sultan Hacıbəyovun "Karvan"ı çalınır. Sifət çizgilərində bu suitanı oxumaq olar. Hara aparır bu karvan insanları?

Musiqi məni öz qoynuna alıb, gənclik illərime apardı.

Mən, Azərbaycanın 50 illiyi dövründə Universitetə daxil olmuşam. Həmin vaxtlardan Heydər Əliyevin Azərbaycana, Azərbaycan xalqına, bu xalqın mədəniyyətinə, təhsilinə, iqtisadiyyatına, torpağına na dərəcədə vurğun olduğunu, onun əməl və işlərində aydınca görmüşəm. Aydın, özünəməxsus gözəl natiq danışığı, öz doğma diliyle söylədiyi nitqlər, hamı kimi məni valeh edirdi.

Heydər Əliyev yaşayır və o doğma xalqı ilə yaşayacaq.

Bax, budur, ölümündən sonra yaşamaq.

Qəlbələrde, könüllərde yaşamaq.

Qürurlu Prezidentimiz, xalqın xilaskarı daima yaşayacaq.

Sizin sevginiz və məhəbbətiniz atanızın sevgisi və məhəbbətidir.

Heydər Əliyev Naxçıvana - öz doğma elinə, evinə gələndə biz Naxçıvanda yaşayırıq. Bütün el kimi, bizim ailə də Heydər Əliyevin gəlişi mənasibəti ilə, görüşünə getməyə çalışırı. Həttə mənim atam da (o, dünyasını dəyişib) qatarla Naxçıvana gəlmışdı ki, onu görən, bu ona qismət olmadı, uzaqdan da olsa görə bildi. Atam bizi dedi ki, Azərbaycanı yalnız o kişi xilas edə bilər. İndi də o sözələr qulaqlarında səslənir. Elə də oldu.

Bir sözələ, vüqarlı, əzəmetli, dəyanətli Prezidentimiz, həyat davam edir.

Karvan keçib gedər, izi qalar. Atanızın və sizin gördükleriniz, etdikləriniz, xalqımız qəlbində yaşayır, yaşayacaq.

Ağac böyüdükcə rişələri - torpağın dərəcədən çox dərinliklərinə gedir, iz açır.

Siz də, atanız da xalqın qəlbinin dərin güşələrində iz salıb yaşayacaqsınız.

Bu izlər, illər keçər, nəsillər gələr, onlar da yaşayar.

Azərbaycan öz qadir oğullarını daima yaşadıb yaşadır.

Qələmə aldı: Nəbi İslamoğlu.

ГЕЙДАР АЛИЕВ 91 — ДЕНЬ ПАМЯТИ — СПЕЦИАЛЬНЫЙ ВЫПУСК

АЗЕРБАЙДЖАН

Чтобы стать полноправным членом мирового сообщества и получить возможность участвовать в происходящих на международной арене процессах, каждое из государств ставит перед собой задачу вхождения в ООН. Азербайджан, восстановивший свою государственную независимость 18 октября 1991 года, с целью налаживания всестороннего взаимного сотрудничества с государствами мира и укрепления своей независимости тоже стал предпринимать необходимые шаги для того, чтобы быть принятым в члены ООН.

29 октября 1991 года Азербайджанская Республика обратилась с обращением к ООН и всем странам мира. В обращении содержалась просьба к государствам-членам ООН, с учетом того, что после обретения государственной независимости Азербайджан идет по пути демократии, свободы и равноправия, учитывая его желание оказать содействие делу укрепления международной безопасности и сотрудничества, рассмотреть вопрос о ее приеме в эту авторитетную организацию.

14 февраля 1992 года Совет Безопасности ООН рассмотрел обращение Азербайджана и рекомендовал Генеральной Ассамблее принять его в члены этой организации. Таким образом, 2 марта 1992 года на 46 сессии Генеральной Ассамблей Азербайджан был принят в члены ООН. В тот же день, в Нью-Йорке, перед штаб-квартирой ООН был поднят государственный флаг Азербайджана.

С 6 мая 1992 года в ООН начала работать азербайджанская делегация. А представительство ООН в Азербайджане открылось в 1993 году.

Членство в ООН открыло перед Азербайджанским государством возможность укреплять свою независимость, более эффективно воспользоваться международными законами в борьбе против армянской агрессии, тесной интеграции в мировое сообщество в целом.

Глобальная цель Организации Объединенных Наций состоит именно в том, чтобы объединить вокруг себя все страны мира, наладить диалог между цивилизациями и нациями, добиться уважительно-го отношения к национальным и культурным традициям всех народов.

Руководствуясь указанной целью, Азербайджанская Республика подняла перед этой организацией вопрос о недопустимости агрессии против независимой Азербайджанской Республики со стороны вооруженных формирований Армении и силового захвата последними территории другой страны. То обстоятельство, что Армения, оккупировавшая Нагорный Карабах, являющийся исконной азербайджанской территорией, захватила еще и близлежащие районы, и вызвало реакцию Совета безопасности ООН.

Данная структура приняла резолюции 822 от 30 апреля 1993 года по поводу захвата Кельбаджара, 853 от 29 июля 1993 года после оккупации Агдама, 874 от 14 октября

1993 года по поводу оккупации Физулинского, Джебраильского, Кубадлинского районов, и, наконец, 884 от 12 ноября 1993 года в связи с оккупацией со стороны Армении Зангиланского района. В этих резолюциях, единогласно принятых Советом Безопасности ООН в ответ на оккупацию территории суверенного Азербайджана со стороны Армении, было подтверждено, что Нагорно-карабахский регион является неотъемлемой составной частью Азербайджана, содержался решительный призыв к уважению территориальной целостности и суверенитета, признанных международным сообществом границ Азербайджанской Республики, подчеркнута недопустимость применения силы с целью захвата чужих территорий. В резолюциях ООН требуется безотлагательное и безоговорочное выведение всех оккупационных сил с захваченных территорий Азербайджана, создание условий для безопасного воз-

о положении в Азербайджане, об агрессии со стороны Армении. 29 сентября 1994 года Гейдар Алиев в своем выступлении на сессии Генеральной Ассамблей ООН так охарактеризовал политику Азербайджана в отношении к ООН: "В целом Азербайджанская Республика оптимистически оценивает перспективы ООН на будущее, намерена и впредь отстаивать высокие принципы Организации Объединенных Наций, стремиться к повышению эффективности и авторитета организации".

В расширении сотрудничества между Азербайджаном и ООН значительную роль сыграл визит Генерального секретаря ООН Бутроса-Бутроса Гали в Баку в октябре 1994 года. Лично ознакомившись с общественно-политической и экономической жизнью Азербайджана, Бутрос-Бутрос Гали заявил, что различные организации ООН активизируют свои усилия для оказания помощи Азербайджану в ре-

встрече с постоянными представителями государств-членов Совета Безопасности ООН, а 29 июля - представителями-послами, аккредитованными в ООН государствами мира, обстоятельно проинформировал участников встреч об Азербайджане, о его сегодняшнем дне, сложных проблемах с которыми страна сталкивалась и сталкивается, об армяно-азербайджанском нагорно-карабахском конфликте.

В 1996 году Азербайджан подписал конвенцию ООН 1984 года "Против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания". Присоединившись к этому соглашению, Азербайджан создал условия комитету ООН против пыток для деятельности на своей территории.

В 1998 году указом Президента Азербайджана Гейдара Алиева в Азербайджане на высоком уровне было отмечено 50-летие Всемирной хартии прав человека ООН. В том же году по его распоряжению в стране были отменены смертная казнь и цензура над прессой.

В сентябре 2000 года принимавший участие в Саммите тысячелетия ООН Гейдар Алиев выступил с речью и на этом всемирном мероприятии, проводимом с участием руководителей более 150 государств мира, он вновь проинформировал государства мира об агрессии Армении против Азербайджана, о положении, сложившемся в стране в результате армяно-азербайджанского нагорно-карабахского конфликта. Президент Азербайджана подчеркнул и необходимость проведения реформ в ООН, о которых в последнее время проходили широкие дискуссии.

После событий 11 сентября 2001 года Азербайджан присоединился к антитеррористическим мерам ООН. Азербайджанская Республика тесно сотрудничала с Комитетом ООН по борьбе с терроризмом и Санкционным комитетом по Афганистану. В октябре 2001 года Азербайджан принимал участие и в антитеррористических операциях в Афганистане и направил свой воинский контингент для оказания помощи международным вооруженным силам по охране безопасности в Афганистане.

В октябре 2001 года Азербайджанская Республика присоединилась к Конвенции ООН по предотвращению финансирования терроризма. В мае 2002 года Президент Азербайджана Гейдар Алиев издал распоряжение о реализации резолюций Генеральной Ассамблей ООН за №№ 1368, 1373, 1377, направленных на борьбу с терроризмом.

В сентябре 2003 года премьер-министр Азербайджана Ильхам Алиев, выступая на очередной сессии Генеральной Ассамблей ООН, затронул вопрос о реформах и сказал, что для преумножения силы и авторитета ООН реформы имеют важное значение. В своем выступлении господин Ильхам Алиев отмечал: "Теперь уже понятно, что существующие механизмы ООН не отвечают требованиям времени, и в связи с

вращения на свои постоянные места жительства вынужденно их покинувших людей. Помимо того, в указанный период Генеральный секретарь ООН выступил с семью заявлениями, поддерживающими территориальную целостность и суверенные права Азербайджана. Но приходится с сожалением констатировать, что Совет Безопасности ООН, добившийся преодоления кризиса во время иракской оккупации Кувейта, событий в бывшей Югославии и Афганистане, до сих пор не проявляет жесткой реакции на невыполнение Арменией указанных резолюций.

В связи с тем, что в результате армянской агрессии в Азербайджане образовалась миллионная масса беженцев и вынужденных переселенцев, Генеральная Ассамблея ООН в 1993 году на своем пленарном заседании приняла соответствующую резолюцию. Эта резолюция предусматривала оказание международной помощи беженцам и вынужденным переселенцам.

На 49 сессии Генеральной Ассамблеи ООН, состоявшейся в сентябре 1994 года, впервые принял участие Президент Азербайджанской Республики Гейдар Алиев. Выступая с речью на сессии, он с ее высокой трибуны проинформировал мировую общественность

о имеющихся проблемах.

Президент Азербайджана Гейдар Алиев принял участие и на специальной торжественной сессии Генеральной Ассамблеи по случаю 50-летнего юбилея ООН, состоявшейся в октябре 1995 года. В своем выступлении на сессии он обнародовал позицию Азербайджана в нагорно-карабахском армяно-азербайджанском конфликте и призвал мировое сообщество принять действенные меры для прекращения агрессии со стороны Армении. В 1996 году Генеральная Ассамблея ООН в резолюции о сотрудничестве с ОБСЕ еще раз заявила о том, что поддерживает территориальную целостность Азербайджана. Годом позже, 28 июля 1997 года во время своего официального визита в США Гейдар Алиев встретился с новым Генеральным секретарем организации Кофи Аннаном. В беседе с Президентом Азербайджана Кофи Аннан заявил, что ООН выступает за территориальную целостность страны, что армяно-азербайджанский нагорно-карабахский конфликт должен быть решен на основе принципов, выработанных на Лиссабонском саммите ОБСЕ.

Президент Азербайджанской Республики Гейдар Алиев, выступивший 28 июля 1997 года на

15

№ 17 (261)

ДИПЛОМАТ

5-11 May, Gulan 2014

ГЕЙДАР АЛИЕВ 91 — ДЕНЬ ПАМЯТИ — СПЕЦИАЛЬНЫЙ ВЫПУСК

В РЯДАХ ООН

этим реформы в Организации Объединенных Наций превратились в важный вопрос. Есть необходимость в реформировании Генеральной Ассамблеи тоже, там тоже должны найти свое отражение как реалии сегодняшнего дня, таки полувековые реалии".

Год спустя, в сентябре 2004 года, в своей речи на 59 сессии Ассамблеи Президент Азербайджанской Республики Ильхам Алиев напомнил, что четыре резолюции Совета Безопасности ООН по поводу армяно-азербайджанского нагорно-карабахского конфликта все еще не выполнены. Президент Ильхам Алиев довел до сведения участников сессии то обстоятельство, что оккупированные азербайджанские территории используются с целью незаконного оборота наркотических веществ, передачи оружия, осуществления незаконной экономической деятельности, контрабанды, и что эти территории превращены в гнездо террористов.

Организация Объединенных Наций, создавая благоприятные условия для совершенствования управления, уменьшения бедности, обеспечения уважения прав человека и гендерного равенства, удовлетворения основных потребностей людей в областях здравоохранения и образования, способствует развитию Азербайджана.

Азербайджан, устанавливающий широкие отношения с ООН, пользуется разными формами сотрудничества. Для эффективного осуществления этого сотрудничества Азербайджан присоединился к ряду важнейших международных соглашений. Эти соглашения создают возможности для решения проблем, возникающих в связи с современной общественно-политической, социально-экономической сферами жизни страны. Азербайджан присоединился к международным документам, охватывающим такие важны вопросы, как гражданские и политические права, права ребенка, статус и защита женщин, беженцев, жертв войн, предотвращение геноцида и наказание за преступление, а также ряд других вопросов.

Азербайджан тесно сотрудничает и со специализированными в различных областях организациями ООН. Из них наиболее активными являются такие организации, как Программа развития ООН, Верховный комиссариат ООН по делам беженцев, Детский фонд ООН (ЮНИСЕФ), Организация ООН по вопросам образования, науки и культуры (ЮНЕСКО), Организация ООН по промышленному развитию (ЮНИДО), Всемирная организация здравоохранения (ВОЗ), Женский фонд ООН (ЮНИФЕМ), Международное агентство по атомной энергии (МАГАТЭ), Организация договора о всеобъемлющем запрещении ядерных испытаний (ОДВЗЯИ) (Азербайджан присоединился к этой организации в 1997 году).

Соглашение о сотрудничестве с

ЮНИСЕФ Президент Гейдар Алиев подписал в сентябре 1994 года, во время своего участия в сессии Генеральной Ассамблеи. Основной целью совместной деятельности с указанной структурой является оказание помощи для облегчения положения детей и подростков-беженцев и вынужденных переселенцев. В 1995-1997, 1998-2000 годы Азербайджан был членом Исполкома ЮНИСЕФ.

Связи Азербайджана с ЮНЕСКО осуществляются с целью оказания содействия стране в развитии таких областей, как образование, наука и культура. Соответствующим распоряжением Президента Азербайджана в 1994 году создана национальная комиссия страны при ЮНЕСКО. В развитии связей Азербайджана с

международным стандартам законодательная база, регулирующая права и социальную защиту вынужденных переселенцев.

Азербайджан тесно сотрудничает с такими финансовыми и экономическими структурами ООН, как Международный валютный фонд, Всемирный банк, Всемирная продовольственная программа.

В 2000-2002 годы Азербайджан стал членом Комиссии ООН по положению женщин, в 2002-2004 годы - Комиссии ООН по устойчивому развитию, в 2003-2005 годы - Экономического и Социального Совета (ЭКОСОС).

Азербайджан активно участвует в объявленной в сентябре 2000 года проекте ООН "Цели развития тыся-

ральной Ассамблеи ООН по армяно-азербайджанскому нагорно-карабахскому конфликту, в том числе поддерживал территориальную целостность Азербайджанской Республики в пределах признанных на уровне международных документов границ, требовал полного и безоговорочного выведения вооруженных сил Армении с оккупированных азербайджанских территорий, создания соответствующих условий для возвращения на свои земли всех азербайджанцев - беженцев и вынужденных переселенцев.

В ходе голосования, состоявшегося после обсуждений, 39 стран проголосовали за принятие резолюции, 7 стран - против, 100 стран воздержались. Таким образом, Генеральная Ассамблея ООН приняла резолюцию "О положении на оккупированных территориях Азербайджана".

В документе выражена серьезная озабоченность тем, что вооруженный конфликт в Нагорно-карабахском регионе Азербайджана ставит под вопрос международный мир и безопасность, и оказывает негативное влияние на гуманитарное положение стран Южного Кавказа. Генеральная Ассамблея призывает государства-участники уважать и поддерживать суверенитет, территориальную целостность Азербайджанской Республики в рамках его международно признанных границ. "Генеральная Ассамблея еще раз заявляет, что ни одно государство не должно признать ситуацию, сложившуюся в результате оккупации территорий Азербайджанской Республики, как законную, не должно содействовать или создавать условия для сохранения этой ситуации". В документе подчеркнута необходимость "безотлагательного, безоговорочного выведения армянских сил со всех оккупированных территорий Азербайджанской Республики". Азербайджан стремится развивать свои связи с ООН, для внесения своего эффективного вклада в его деятельность, активно участвует в обсуждении выдвигаемых предложений. Азербайджан выступает за расширение состава Совета Безопасности, за то, чтобы СБ стал более ответственным и демократичным, был в состоянии оперативно реагировать на новые угрозы, риски и опасности XXI века, выработал действенный механизм для осуществления принятых резолюций.

Итак, взаимные связи, образовавшиеся со вступлением Азербайджанской Республики в ООН, пройдя путь интенсивного развития, превратились в многостороннее сотрудничество и сыграли важную роль в развитии Азербайджана как независимого государства, в том, чтобы он занял свое достойное место на международной арене. Одновременно, Азербайджан тоже внес свой вклад в эффективное функционирование данной структуры, защиту международного мира и безопасности.

ЮНЕСКО, в их расширении и усилении незаменимую роль играет первая леди Азербайджана, президент Фонда Гейдара Алиева Мехрибан Алиева. В сентябре 2004 года за вклад в развитие традиционной музыки, литературы и поэзии, заслуги в области музыкального образования и обмена между культурами мира, проявленную преданность идеям ЮНЕСКО Мехрибан Алиева удостоена звания Посла доброй воли в области устных и музыкальных традиций.

Управление Верховного комиссара ООН по делам беженцев, с 1993 года развернувшее широкую деятельность в Азербайджане, осуществило значительные меры по оказанию гуманитарной помощи азербайджанцам, оказавшимся в результате агрессии со стороны Армении в положении беженцев и вынужденных переселенцев. Особенно в 1994-1995 годы, когда наша страна испытывала большие трудности, без покровительства беженцам и вынужденным переселенцам со стороны ООН-овских структур, других международных организаций, в Азербайджане разразилась бы гуманитарная катастрофа. В соответствии с Конвенцией Верховного комиссариата ООН по делам беженцев от 1951 года и Протоколу от 1967 года сегодня в Азербайджане создана совершенная, соответствующая всем меж-

чететия". Так, выдвинутая государством в 2003-2005 годы Программа уменьшения бедности и экономического развития осуществлена с помощью Программы развития ООН. В настоящее время Азербайджанская Республика совместно с ООН работает над осуществлением новой Программы уменьшения бедности и устойчивого развития. Азербайджан выступает за проведение реформ в главном органе ООН в деле охраны международного мира и безопасности - Совете Безопасности.

Одним из знаменательных событий в сотрудничестве Азербайджана с ООН является принятие Азербайджана в июле 2006 года в члены Совета ООН по правам человека.

14 марта 2008 года на расширенном заседании Генеральной Ассамблеи ООН обсуждался вопрос "О положении на оккупированных территориях Азербайджана", включенный в повестку дня 62 сессии под 20 пунктом. Постоянный представитель Азербайджана в ООН Агшин Мехтиев, выступивший в обсуждениях, рассказал представителям государств-членов ООН о захватнической политике Армении в отношении к Азербайджану, призвал делегации поддержать проект резолюции, автором которой является Азербайджан.

Проект резолюции, состоящий из 9 пунктов, выражал позицию Гене-

ДИПЛОМАТ

№ 17 (261) 5-11 мая 2014 ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

ПОСЛЕДНЯЯ страница

ГЕЙДАР АЛИЕВ 91 — ДЕНЬ ПАМЯТИ — СПЕЦИАЛЬНЫЙ ВЫПУСК

Гейдар и Зарифа Алиевы - одна любовь на всю жизнь

В этой статье я уделила больше внимания Зарифе Алиевой, так как Гейдар Алиев довольно известная нам личность. Хоть этих людей уже нет в живых, но они всегда останутся в наших сердцах и мы помним их и гордимся ими!

Гейдар и Зарифа Алиевы познакомились в Кисловодске в 1947 году. Его старший брат поехал туда на отдых, и взял Гейдара просто за компанию. Атмосфера курорта располагала к знакомствам. Только что закончилась война, можно было влюбляться, строить планы и не бояться, что-то им помешает. У брата в Кисловодске было много знакомых. В 1948 году они поженились. 12 октября 1955 года у них родилась дочь Севиль, 24 декабря 1961 - сын Ильхам. Пользовалась большим авторитетом в Азербайджане и в СССР.

Зарифа Азиз кызы Алиева родилась 28 апреля 1923, в селение Шахтахты, Азербайджан. дата смерти: 18 апреля 1985, Москва) - известный азербайджанский офтальмолог, академик Академии наук Азербайджана, профессор. Автор четырнадцати монографий и сотен научных статей, 12 рационализаторских предложений. Супруга третьего президента Азербайджана Гейдара Алиева и мать четвёртого

президента Азербайджана Ильхама Алиева. В 1983 году Зарифа Алиева была избрана академиком Академии Наук Азербайджана. Зарифа Алиева много и интенсивно работала, ею было написано более 140 научных работ, 10 монографий, сделано 12 рационализаторских предложений. Она спешила сделать все задуманное, словно чувствовала, что ей богом не так много отпущено. В 1983 году Зарифа Алиева была избрана академиком Академии Наук Азербайджана. Зарифа Алиева - это имя вписано большими буквами не только в историю советской офтальмологии, но и в историю восточной страны, в которой она стала настоящей "первой леди", как принято говорить на западе. Зарифа-ханум была достойной, любящей женой, верным другом и соратником Гейдара Алиева, заботливой и нежной мамой и бабушкой. Люди, близкие к ее семье, Зарифа-ханум подходило быть первой дамой республики: элегантная, интеллигентная, умеющая не вытячивать себя, она со всеми держалась приветливо и ровно. Конечно, она благотворно влияла на Гейдара Алиевича.

Кстати, хочу заметить, что Зарифа Алиева впервые ввела тенденцию в нашей стране сопровождать мужа на деловых встречах. До неё жёны прези-

дентов не вмешивались в деловые отношения своих супругов.

Большая часть трудовой деятель-

Азербайджане и в СССР. Разработала и ввела несколько новых методов лечения глазных заболеваний. С 1982 го-

ности Зарифы Алиевой прошла в Азербайджанском государственном институте усовершенствования врачей. Пользовалась большим авторитетом в

да жила в Москве вместе со своей семьей. В 1985 году скончалась от рака. Была похоронена в Москве, а затем тепло было перевезено в Баку.

10 мая исполняется 91 лет со дня рождения Гейдара Алиева, национального лидера азербайджанского народа, который на протяжении многих лет оставался бессменным президентом суверенной республики.

уст тех, кто хранит теплые воспоминания о старом друге. Но все они сходятся в одном определении: "Гейдар Алиевич - талантливый человек".

Музикант Жанна Дозорцева вспоминает о гастролях в Ба-

Большие таланты Гейдара Алиева

мался; говорит о проблемах транспорта, и кажется, что это величайший транспортник". Кроме того, Алиев увлекался музыкой, хорошо разбирался в искусстве и заботился о культуре своего народа. Тогда был создан Университет "слушания музыки партийно-хозяйственного актива" - так его называли советские артисты, выступавшие перед руководством страны.

А бывший член ЦК Компартии Азербайджана, генерал-полковник Александр Ковтунов, прослуживший 8 лет в Азербайджане, среди талантов Алиева отметил хорошее знание военного дела и своих войск. "Когда я попал к нему на прием, мы долго беседовали по вопросам мобилизационной боевой готовности республики, о прикрытии государственных границ, он знал, видимо, каждую пядь земли на границе", - вспоминает генерал-полковник.

Никлас Сафонов, близко знакомый с семьей Алиевых,

помнит свое удивление тому, как детально Гейдар Алиевич изучал свой портрет, подаренный известным художником, и как точно его комментарии совпадали с идеей автора. Действительно, талант! Сегодня целый ряд работ российского художника посвящен Азербайджану и его видам, а часть из них уже является частной коллекцией семьи Алиевых. Среди картин из коллекции азербайджанских пейзажей есть и большое полотно "Красоты Нахичевани" - того самого автономного региона страны, отделенного от нее территорией Армении, где 10 мая 1923 года родился будущий президент Азербайджана.

Ректор Бакинского славянского университета Камал Абдулла и один из авторов биографической книги о Гейдаре Алиеве Виктор Андриянов отметили заботу бывшего президента о воспитании молодежи. Камал Абдулла навсегда запомнил выступление Алиева перед

ректорами азербайджанских университетов, в котором он сказал: "Молодежь - мое завещание". А сам в это время занимался воспитанием сына Ильхама, который теперь продолжает политику отца в президентском кресле и продолжит историю семьи Алиевых в следующей книге Андриянова.

Гейдар Алиев оставил Азербайджан относительно стабильной страной, при нем республика вошла в СНГ, при нем надолго укрепились связи с Россией. Тем не менее, Азербайджан не стал исключением из числа стран, которые вызывают критику по вопросам прав человека, свободы слова и демократичности выборов.

Талант строгого политика распространялся почти во всех жизненных сферах. Сегодня очень много тех, кто благодарен Алиеву за участие в их судьбе, кто хранит память о друге, соратнике и руководителе./rian.ru/

Политик, уважаемый далеко за пределами своей страны, человек, широко образованный и высоко интеллектуальный, руководитель, заботящийся о своем народе, - тот, кому не находят равных... Можно еще долго собирать высокие эпитеты с

ку как о самых счастливых моментах своей жизни. В то время ей несколько раз приходилось слушать выступления президента. "Выступает Гейдар Алиевич по проблемам медицины, и такое впечатление, что человек всю жизнь только медициной и зани-

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:
TAHİR SÜLEYMAN
İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:
TAHİR SİLƏMAN
UCHREDİTEL İ YƏLƏNİYAN
TAXİR SÜLEYMAN
Tel: +994 50 352-33-18

Xüsusi müxbir:
Namiq Kamil Kürdoğlu
Müxbirlər:
Pərviz Laçınlı
Rəgionalny korrespondent:
Usub Teyfər
Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

www.diplomata-kurdi.com
Ünvan: Bakı şəhəri, 40
Küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil-17
Navnisan: Bakı 40 soqaq
S.Məhəmmədərov xanı 25 mal-17
Adres: Bakı 40, ulica.
C.Mehmandarova dom 25 kv-17

Qəzet "Diplomat" qəzeti bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələni və "Mətbuat" matbaəsində çap olunmuşdur.
e-mail: hewler@mail.ru
Şəhadətnamə: NFŞ 005004966
BUSB-un Sabunçu rayon filialı
VÖEN 1800061582
H/h 438010000
Sifariş: 1500